

**Raport z zewnętrznej ewaluacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego
przez Społeczność dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie
„Brzesko–Oławska Wieś Historyczna” na lata 2014–2020(23)**

Krzyżowice, Październik 2022

Streszczenie najważniejszych wyników badania

Niniejszy raport przedstawia wnioski płynące z przeprowadzonego badania ewaluacyjnego, obejmującego przeprowadzenie ewaluacji ex-post funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania oraz wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność w latach 2014 - 2020, a w szczególności:

- ocenę efektywności realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju;
- ocenę działalności i funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania.

W badaniu zastosowano triangulację metod, tj. zastosowano metody ilościowe oraz jakościowe. Badanie prowadzone było wokół obszarów oraz pytań badawczych wskazanych w Wytycznych nr 10/1/2022 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Ocena dwóch najważniejszych aspektów, które podlegały badaniu, tj: ocena efektywności realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju oraz ocena działalności i funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania, przy zastosowaniu kryteriów ewaluacji – skuteczności, użyteczności oraz trafność, efektywność wypadła pozytywnie.

Opis elementów, które wpłynęły na tą ocenę oraz szczegółowe wnioski i rekomendacje zawiera poniższy raport.

Zespół badawczy:

Marta Trawinska

Paweł Antoniewicz

Piotr Antoniewicz

Andrzej Ruszlewicz

Spis treści

I.	Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji	4
1.1	Co to jest Leader?	6
1.2	Charakterystyka LGD	7
1.2.1	Forma prawna i nazwa LGD	7
1.2.2	Opis obszaru	7
1.2.3	Proces tworzenia partnerstwa	9
II.	Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania	11
2.1	Podstawa prawna	11
2.2	Ramy merytoryczne procesu ewaluacji	11
2.3	Obszary badawcze/pytania badawcze	12
2.4	Kryteria ewaluacji	13
2.5	Techniki i narzędzia badawcze	14
2.5.1	Narzędzia ilościowe	14
2.5.2	Narzędzia jakościowe	15
III.	Opis wyników badania wraz z ich interpretacją	15
3.1	Ocena efektywności realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju	16
3.2	Ocena działalności i funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania	18
IV.	Odpowiedzi na wszystkie wskazane pytania badawcze	21
4.1	Obszar badawczy: Ocena wpływu na główny cel LSR	21
4.2	Obszar badawczy: Ocena wpływu na kapitał społeczny	25
4.3	Obszar badawczy: Przedsiębiorczość	28
4.4	Obszar badawczy: Turystyka i dziedzictwo kulturowe	31
4.5	Obszar badawczy: Grupy defaworyzowane	33
4.6	Obszar badawczy: Innowacyjność	37
4.7	Obszar badawczy: Projekty współpracy	38
4.8	Obszar badawczy: Ocena funkcjonowania LGD	41
4.8.1	Struktura LGD	41
4.8.2	Skład i reprezentatywność organu decyzyjnego LGD	42
4.8.3	Zasady funkcjonowania LGD	43
4.8.4	Potencjał ludzki Lokalnej Grupy Działania a Regulamin Rady, Zarządu, Biura	44
4.9	Obszar badawczy: Ocena procesu wdrażania	51
4.10	Obszar badawczy: Wartość dodana podejścia LEADER	91
V.	Podsumowanie zawierające wnioski i rekomendacje	96
VI.	Spis tabel i wykresów	106
VII.	Aneksy tworzone w toku realizacji badania	107

I. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji

W najbliższym roku kończy się okres faktycznego wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014 – 2020 (zwaną dalej: LSR). Patrząc na historię podejścia Leader w latach 2007 – 2013 trzeba pamiętać, że rozwiązania przyjęte w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 zdecydowanie różnią się od tych z poprzedniego okresu wdrażania. Po pierwsze, co najmniej 50% środków finansowych w ramach LSR musiało być przeznaczonych na wspieranie rozwoju przedsiębiorczości. Rozwiązanie to w dużym stopniu wymusiło konstrukcję LSR oraz nałożyło na Lokalne Grupy Działania (zwana dalej: LGD) konieczność organizowania konkursów, a także promowania ich wśród potencjalnych beneficjentów, szczególnie osób zainteresowanych podjęciem działalności gospodarczej. Po drugie, ogromna większość środków zaplanowanych w ramach Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność wdrażanych jest poprzez konkursy na realizację operacji w następujących zakresach:

1. wzmocnienia kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych;
2. rozwoju przedsiębiorczości na obszarze wiejskim objętym strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność przez:
 - a. podejmowanie działalności gospodarczej,
 - b. tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego,
 - c. rozwijanie działalności gospodarczej,- w tym podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje z zakresu przedsiębiorczości;
3. wspierania współpracy między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą na obszarze wiejskim objętym LSR:
 - a. w ramach krótkich łańcuchów dostaw lub
 - b. w zakresie świadczenia usług turystycznych lub
 - c. w zakresie rozwijania rynków zbytu produktów lub usług lokalnych;
4. rozwoju rynków zbytu produktów i usług lokalnych, z wyłączeniem operacji polegających na budowie lub modernizacji targowisk;
5. zachowania dziedzictwa lokalnego;

6. rozwoju ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej;
7. budowy lub przebudowy publicznych dróg gminnych lub powiatowych;
8. promowania obszaru objętego LSR, w tym produktów lub usług lokalnych;
9. oddolnych i lokalnych koncepcji rozwoju wsi, mających na celu wypracowanie efektywnych i niestandardowych rozwiązań lokalnych problemów miejscowości wiejskich dzięki innowacyjnemu podejściu

Po trzecie, Lokalna Grupa Działania poza wskazanymi powyżej operacjami konkursowymi, miała możliwość realizacji:

- operacji własnych;
- projektów grantowych;
- projektów współpracy.

O uwarunkowaniach tych należy pamiętać przy dokonywaniu badania ewaluacyjnego wdrażania LSR i funkcjonowania LGD.

Badanie obejmuje przeprowadzenie ewaluacji ex-post funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania oraz wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność w latach 2014 - 2020 oraz sporządzenie raportu z tych badań, zgodnie z wymogami i Wytycznymi Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a w szczególności:

- ocenę efektywności realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju;
- ocenę działalności i funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania.

Ewaluacja będzie służyć jako źródło wiedzy pozwalającej poprawić proces planowania interwencji publicznych (np. kolejnych edycji LSR) na poziomie lokalnym. Wyniki ewaluacji będą też sposobem na rozliczenie efektów strategii przed społecznością lokalną.

Istotną rolą ewaluacji jest również to, by w ocenie efektów LSR poza obiektywnymi danymi uwzględnić subiektywne opinie zróżnicowanej grupy przedstawicieli społeczności lokalnej, która była adresatem wsparcia i to z jej perspektywy efekty powinny być odczuwane.

Zakres czasowy to lata faktycznej realizacji LSR od 2016 do czerwca 2022. Na etapie przygotowania raportu końcowego istnieje możliwość uwzględnienia danych wdrożeniowych do dnia złożenia raportu końcowego.

Zakres przestrzenny to obszar, który obejmuje LSR – tj. Gminę Grodków, Gminę Lewin Brzeski, Gminę Olszanka, Gminę Skarbimierz, leżące administracyjnie w powiecie brzeskim w zachodniej części województwa opolskiego oraz Gminę wiejską Oława, leżącą administracyjnie w powiecie oławskim we wschodniej części województwa dolnośląskiego.

Zakres przedmiotowy to cały zakres wsparcia tematycznego LSR oraz funkcjonowania LGD.

1.1 Co to jest Leader?

Leader to europejski program wspierający społeczności, które stawiają na współpracę partnerską. Inicjatywa LEADER, realizowana w Unii Europejskiej od 1991 r., stanowi nowe podejście do rozwiązywania problemów wsi. Warunkiem niezbędnym do pełnego oraz skutecznego realizowania polityki wobec obszarów wiejskich jest zaangażowanie społeczności wiejskich w proces podejmowania decyzji na poziomie lokalnym.

W krajach Unii Europejskiej powstało ponad 1000 Lokalnych Grup Działania, funkcjonujących na poziomie lokalnym. W Polsce działa ponad 300 grup. Przez swoje działania i inicjatywy dają pole do aktywności mieszkańcom wsi, wykorzystując w sposób innowacyjny lokalne zasoby przyrodniczo - kulturowe, przyczyniając się do tworzenia miejsc pracy i promocji obszarów wiejskich.

LEADER kładzie silny nacisk na partnerstwo pomiędzy trzema sektorami: publicznym, społecznym i ekonomicznym oraz na tworzenie pomiędzy nimi sieci powiązań celem wymiany doświadczeń, wzajemnej współpracy i realizacji wspólnych projektów.

W latach 2014 - 2020 Leader realizowany jest w Polsce w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, działania M19 – Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność) (art. 35 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013).

Lokalna Grupa Działania jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, społecznego i gospodarczego. LGD opracowuje program wspólnych działań w formie dokumentu - Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR), która opisuje takie obszary tematyczne, jak: poprawa jakości życia na wsi, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy, aktywizowanie mieszkańców i budowanie kapitału społecznego, wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych w rozwoju lokalnym. Wdrożeniu LSR będą służyły środki Unii Europejskiej kierowane w ramach programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz aktywność mieszkańców i partnerów zaangażowanych w LGD.

1.2 Charakterystyka LGD

1.2.1 Forma prawna i nazwa LGD

Stowarzyszenie „Brzesko-Oławska Wieś Historyczna”, zwane w dalszej części „Stowarzyszeniem” lub „LGD” zostało powołane podczas Zebrania Założycielskiego w dniu 17 sierpnia 2006 roku w miejscowości Krzyżowice jako Stowarzyszenie „Brzeska Wieś Historyczna”, na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku Prawo o stowarzyszeniach (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 1393) oraz przepisów ustawy z dnia 7 marca 2007 roku o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427 z późn. zm.). W Krajowym Rejestrze Sądowym Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w dniu 20 września 2006 roku pod numerem KRS 0000264380. Stowarzyszenie posiada osobowość prawną. Od dnia 13 kwietnia 2015 roku nazwa Stowarzyszenia brzmi: Stowarzyszenie „Brzesko-Oławska Wieś Historyczna” i obecnie działa ono zgodnie z przepisami cyt. wyżej ustawy oraz ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. 2015 r., poz. 378).

1.2.2 Opis obszaru

Stowarzyszenie „Brzesko-Oławska Wieś Historyczna”, działające jako Lokalna Grupa Działania, obejmuje swoim działaniem obszar pięciu Gmin, tj. Gminę Grodków, Gminę Lewin Brzeski, Gminę Olszanka, Gminę Skarbimierz, leżące administracyjnie w powiecie brzeskim w

zachodniej części województwa opolskiego oraz Gminę wiejską Oława, leżącą administracyjnie w powiecie oławskim we wschodniej części województwa dolnośląskiego. Wszystkie Gminy jako jednostki samorządu terytorialnego są członkami Stowarzyszenia „Brzesko-Oławska Wieś Historyczna”, a ich obszar objęty jest Lokalną Strategią Rozwoju na lata 2016-2022 w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020).

Rysunek 1.1 Mapa obszaru LGD

Źródło: opracowanie własne LGD

Cały obszar Stowarzyszenia zajmuje ogółem 883,18 km², w tym dwa miasta: Grodków i Lewin Brzeski z liczbą ludności poniżej 20 tys. mieszkańców, zajmują obszar 21 km². Ogółem liczba ludności obszaru Stowarzyszenia wynosi 60 985.

Gmina	Powierzchnia	Liczba mieszkańców 31.12.2008 r.	Liczba mieszkańców 31.12.2013 r.	Sołectwa
Grodków	286,39 km ²	19 753	19 699	35
Lewin Brzeski	159,7 km ²	13 587	13 498	20
Olszanka	92,61 km ²	4 910	4 961	10
Oława	233,98 km ²	13 875	15 036	33
Skarbimierz	110,5 km ²	7 412	7 791	15
Razem	883,18 km²	59 537	60 985	113

Tabela 1.1 Liczba mieszkańców obszaru LGD

Źródło: Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014 – 2020

1.2.3 Proces tworzenia partnerstwa

Działania związane z budowaniem partnerstwa na rzecz rozwoju obszaru wiejskiego gmin rozpoczęły się w 2006 roku i dotyczyły obszaru gmin: Lewin Brzeski, Olszanka, Skarbimierz. Wówczas to grupa inicjatywna z tych gmin podjęła rozmowy i prace na temat współpracy partnerskiej. Do rozmów włączono również przedstawicieli sektora gospodarczego działającego na obszarze trzech Gmin. Podjęto proces informowania społeczności lokalnej o inicjatywie Leader, o idei partnerstwa pomiędzy sektorem społecznym, publicznym i gospodarczym. W efekcie spotkań organizowanych od początku 2006 roku doszło do zarejestrowania Stowarzyszenia pod nazwą nawiązującą do walorów historycznych charakterystycznych dla całego obszaru. Wśród Członków Założycieli znaleźli się zarówno przedsiębiorcy jak i przedstawiciele lokalnych stowarzyszeń, grup odnowy wsi, rad sołectkich i osoby fizyczne zainteresowane działalnością na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. W okresie powstania Stowarzyszenia trzy jednostki samorządu terytorialnego w miesiącu wrześniu i październiku 2006 roku podjęły Uchwały Rad Gmin w sprawie przystąpienia do przedsięwzięcia pn. *Program wdrażania podejścia LEADER w województwie opolskim*. W miesiącu marcu 2007 roku Gmina Olszanka i Gmina Lewin Brzeski jako jednostki samorządu terytorialnego przystąpiły do Stowarzyszenia w charakterze członka wspierającego. W roku 2008, po zarejestrowanych w dniu 18 lutego i 23 lipca 2008 r. w KRS zmianach w Statucie Stowarzyszenia, na mocy art. 15 ustawy z dnia 7 marca 2007 r.

o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427 z późn. zm.), dającego delegację do uczestnictwa w Stowarzyszeniu na prawach członka zwyczajnego osób prawnych, do Stowarzyszenia przystąpiły jednostki samorządu terytorialnego Lewin Brzeski, Olszanka, Skarbimierz, stowarzyszenia wiejskie, małe przedsiębiorstwa, instytucje kultury. Efektem procesu budowania partnerstwa było sporządzenie przy udziale wszystkich partnerów Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Brzeskiej Wsi Historycznej na lata 2008-2015 i złożenie Strategii do Konkursu ogłoszonego przez Samorząd Województwa Opolskiego na wybór LGD w ramach realizacji osi 4 LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013. W latach 2009-2015, po podpisaniu w dniu 10 czerwca 2009 r. umowy ramowej z Samorządem Województwa Opolskiego oraz po podpisaniu w dniu 13 stycznia 2013 r. aneksu do umowy, w związku z otrzymaniem dodatkowych środków w ramach konkursu w zakresie dodatkowych zadań, Stowarzyszenie realizowało LSR. W okresie programowania 2014-2020, Stowarzyszenie zamierza w dalszym ciągu kontynuować swoją działalność na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. W tym celu również na przestrzeni 2014 i 2015 roku, Stowarzyszenie powiększyło swój obszar o dwie Gminy. 30 września 2014 r. do Stowarzyszenia przystąpiła wiejska Gmina Oława z województwa dolnośląskiego, która dotychczas była członkiem LGD „Starorzecze Odry”. Przystąpienie Gminy Oława do Stowarzyszenia było również powodem zmiany dotychczasowej nazwy na Stowarzyszenie „Brzesko-Oławska Wieś Historyczna”. W dniu 3 czerwca 2015 r. Rada Miejska w Grodkowie, podjęła uchwałę o przystąpieniu z dniem 1 lipca 2015 r. Gminy Grodków do Stowarzyszenia „Brzesko-Oławska Wieś Historyczna”. Gmina Grodków w okresie programowania 2007-2013 była członkiem LGD „Złota Ziemia”.

Siedzibą Stowarzyszenia „Brzesko-Oławska Wieś Historyczna” jest obiekt pałacowy w miejscowości Krzyżowice, w Gminie Olszanka. Tutaj również mieści się Biuro Stowarzyszenia. Strukturę organizacyjną Biura zatwierdza Zarząd, który również nadzoruje jego pracę. Obecnie w Biurze zatrudnione są 4 osoby. Biurem kieruje Kierownik. W Biurze zatrudniony jest Specjalista ds. Wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Specjalista ds. Wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju, Ewaluacji i Kontroli oraz Specjalista ds. Aktywizacji. Obsługę finansowo-księgową Biura prowadzi Biuro Rachunkowe. Pracownicy biura mają doświadczenie i wiedzę niezbędną do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym oraz doświadczenie niezbędne do zarządzania LGD. Opis

poszczególnych stanowisk w Biurze zawiera Regulamin organizacji Biura, stanowiący Załącznik do wniosku o wybór LSR.

Duże doświadczenie w realizacji LSR 2008-2015 obszaru Stowarzyszenia posiadają członkowie Stowarzyszenia. Zakres zadań ujętych w LSR na 2016-2022 w dużej mierze skierowany jest na nowe działania, ale przewiduje również kontynuację części działań z poprzedniego okresu wdrażania. Dotychczasowe doświadczenie członków Stowarzyszenia, ma istotne znaczenie przy wdrażaniu LSR w nowym okresie programowania.

II. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

2.1 Podstawa prawna

Obowiązek realizacji przez Lokalne Grupy Działania (LGD) monitoringu i ewaluacji wdrażania Lokalnych Strategii Rozwoju wynika z szeregu aktów prawnych, z których najważniejszym jest artykuł 8 ust. 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 562 z późn. zm.) oraz § 5 ust. 1 pkt 23 umowy ramowej o warunkach i sposobie realizacji LSR.

2.2 Ramy merytoryczne procesu ewaluacji

Wytyczne nr 10/1/2022 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Pomocniczo:

- Podręcznik Monitoringu i Ewaluacji Lokalnych Strategii Rozwoju wykonany przez EGO – Evaluation for Government Organizations S. C. na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, 2017 r.;
- Ewaluacja RLKS Podręcznik dla LGD i LGR - Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa, Dyrektor General, 2018 r.

2.3 Obszary badawcze/pytania badawcze

Pytania badawcze uszczegółwiają cele i komunikują, jaką wiedzę powinniśmy posiadać po zakończeniu ewaluacji ex – post.

Obszar badania	Pytania badawcze
<p>Ocena wpływu na główny cel LSR</p> <p>Ocena wpływu na kapitał społeczny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR? • Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne? • W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
Przedsiębiorczość	<ul style="list-style-type: none"> • W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości? • Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
Turystyka i dziedzictwo kulturowe	<ul style="list-style-type: none"> • W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego? • W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
Grupy defaworyzowane	<ul style="list-style-type: none"> • Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup? • Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego? • Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
Innowacyjność	<ul style="list-style-type: none"> • W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne? • Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
Projekty współpracy	<ul style="list-style-type: none"> • Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy? • Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Ocena funkcjonowania LGD	<ul style="list-style-type: none"> • Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR? • Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)? • Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
Ocena procesu wdrażania	<ul style="list-style-type: none"> • Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem? • Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów? • Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)? • Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?
Wartość dodana podejścia LEADER	<ul style="list-style-type: none"> • Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie? • Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany? • Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia? • Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Tabela 2.1 Obszary i pytania badawcze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wytycznych nr 10/1/2022

2.4 Kryteria ewaluacji

Kryteria ewaluacyjne stosowane w badaniu to:

- **skuteczność** – ocena na ile efektywne są działania w zakresie osiągnięcia celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność biura LGD w zakresie prowadzonych działań.

- **użyteczność** – ocena stopnia zaspokojenia istotnych potrzeb grup docelowych lub przyczynienia się do rozwiązania problemów, które zdefiniowane zostały w LSR czy na etapie jej wdrażania.
- **trafność** – ocena stopnia trafności doboru celów LSR do potrzeb odbiorców (lokalnej społeczności oraz potencjalnych beneficjentów).
- **efektywność** - ocena w jakim stopniu poniesione nakłady są ekonomiczne, tzn. przyniosły pozytywne efekty w stosunku do zaangażowanych środków oraz ocena jak pozytywne efekty zrealizowanych działań (w powiązaniu do założeń celów LSR) mogą trwać po zakończeniu realizacji założeń LSR, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu działań LGD na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie.

2.5 Techniki i narzędzia badawcze

Podczas prowadzenia badań zastosowano metodę triangulacji, tj. zbierania danych za pomocą dwóch lub większej liczby metod. Może ona obejmować również triangulację danych, badaczy, teorii. W badaniu zastosowano triangulację metod, tj. metody ilościowe oraz jakościowe.

Narzędzia ilościowe miały na celu głównie ewaluację procesu i procedur związanych z wyborem beneficjentów do realizacji operacji oraz uwarunkowań związanych z realizacją tych operacji i stopniem realizacji budżetu oraz osiągnięcia wskaźników. Natomiast narzędzia jakościowe pozwoliły przyjrzeć się procedurom od strony podmiotu dokonującego wyboru operacji oraz w sposób kompleksowy dokonać oceny stanu obszaru LGD, jakości funkcjonowania organów LGD i wskazać priorytetowe kierunki rozwoju/aktywności na kolejne lata.

2.5.1 Narzędzia ilościowe

1. **Ankieta CAWI** (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW) – ankieta przeprowadzona na reprezentatywnej próbie beneficjentów, którzy złożyli wnioski w ramach naborów. Ankieta zawierać będzie pytania dotyczące oceny sytuacji na obszarze LGD, oceny procedur wyboru operacji, wskazania dalszych kierunków rozwoju LGD.
2. **Desk reaserch (analiza danych zastanych)** – analiza danych wytworzonych przez LGD podczas wdrażania LSR, np. dokumentacja związana z naborami, raporty z warsztatów

refleksyjnych, raporty z pomocy doradczej, ankiety, etc. oraz analiza ogólnodostępnych danych statystycznych dotyczących obszaru objętego badaniem ewaluacyjnym.

2.5.2 Narzędzia jakościowe

1. **Wywiad FGI (Zogniskowany wywiad grupowy)** – wywiad przeprowadzony z przedstawicielami organów LGD dotyczył pogłębienia tematyki związanej z oceną sytuacji na obszarze LGD, oceną procedur wyboru, wskazaniem dalszych kierunków rozwoju z punktu widzenia ciał odpowiedzialnych i modelujących te procesy.
2. **Wywiady IDI i TDI (Indywidualny wywiad pogłębiony – bezpośredni oraz telefoniczny)** – wywiady przeprowadzone z najważniejszymi Przedstawicielami Rady, Zarządu, członków LGD oraz Beneficjentów.

Na potrzeby niniejszego raportu badania przeprowadzone zostały w okresie lipiec – październik 2022 roku.

III. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją

W kolejnej części raportu znaleźć można szczegółowe odpowiedzi na pytania badawcze oraz wnioski i rekomendacje. W tej części skupimy się na opisie wyników badania, biorąc pod uwagę 2 najważniejsze aspekty, tj:

- ocenę efektywności realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju;
- ocenę działalności i funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania;

oraz kryteria dokonanej ewaluacji:

- **skuteczność** – ocena na ile efektywne są działania w zakresie osiągnięcia celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność biura LGD w zakresie prowadzonych działań.
- **użyteczność** – ocena stopnia zaspokojenia istotnych potrzeb grup docelowych lub przyczynienia się do rozwiązania problemów, które zdefiniowane zostały w LSR czy na etapie jej wdrażania.

- **trafność** – ocena stopnia trafności doboru celów LSR do potrzeb odbiorców (lokalnej społeczności oraz potencjalnych beneficjentów).
- **efektywność** - ocena w jakim stopniu poniesione nakłady są ekonomiczne, tzn. przyniosły pozytywne efekty w stosunku do zaangażowanych środków oraz ocena jak pozytywne efekty zrealizowanych działań (w powiązaniu do założeń celów LSR) mogą trwać po zakończeniu realizacji założeń LSR, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu działań LGD na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie.

3.1 Ocena efektywności realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju

Kryterium skuteczności – ocena przy zastosowaniu tego kryterium jest pozytywna. Jak wykazano to w raporcie, obecny stan wykorzystania zaplanowanych środków, stopień realizacji poszczególnych celów i przedsięwzięć oraz przypisanych do nich wskaźników produktu jest zadowalający. Oczywiście są przedsięwzięcia o niższym poziomie zakontraktowania czy wypłacenia środków finansowych, ale zwiększenie tego poziomu nie wydaje się być zagrożone. Stopień osiągnięcia poziomu zakontraktowania wynika m.in. ze zwiększania środków w LSR, na nabory wniosków, a także projekty grantowe otrzymanych w ramach dodatkowych środków i zapewne byłby osiągnięty w większym stopniu przy wstępnie zakładanym wsparciu finansowym..

Należy jednak w procesie dalszego wdrażania LSR potraktować je jako priorytetowe i wymagające szczególnej uwagi. Istotne jest zwiększenie poziomu zakontraktowania i wykorzystania środków na działania z zakresu rozwoju przedsiębiorczości, ponieważ to jeden z kluczowych kierunków wsparcia określonych w dokumentach programowych na lata 2014 – 2020. Warto podkreślić, że w trakcie wdrażania LSR dwukrotnie zwiększona została kwota przeznaczona na realizację LSR. W związku z osiągnięciem zakładanych wskaźników końcem 2018 roku jako jedna z dwóch LGD w województwie opolskim otrzymała dodatkowe środki na realizację LSR w wysokości 880 tys. zł. złotych na realizację projektów związanych z rozwojem przedsiębiorczości na obszarze. Ponownie w 2020 roku LGD otrzymało kolejny „bonus” w wysokości 880 tys. zł na realizację LSR z zakresu rozwoju przedsiębiorczości oraz zadania związane z rozwijaniem bazy rekreacyjno–sportowej i integracyjnej na obszarze. Ponadto w związku z okresem przejściowym między perspektywami finansowymi 2014-2020 a 2021-2027 w październiku 2021 roku LGD otrzymało dodatkowe środki w wysokości 600

tys. euro na realizację LSR. Środki przeznaczono na premie w zakresie podejmowania działalności gospodarczej oraz realizację działań aktywizujących lokalną społeczność. LGD dysponowało na początku okresu programowania 2014-2020 środkami na realizację LSR w wysokości 2 mln. euro, a aktualnie kwota ta wynosi ponad 3 mln. euro. Jako przykład należy podać wskaźnik produktu: „Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa”, którego wartość na początku okresu realizacji LSR wynosił 20 szt., a aktualnie wartość zakładana to 45 szt. Ze względów proceduralnych część środków na danym moment nie została jeszcze zakontraktowana. Z kolei w przypadku realizacji projektów współpracy w LSR kwota przeznaczona na początkowym etapie wynosiła 40 tys. euro, a aktualnie wysokość środków wynosi 304 tys. euro. Należy również skutecznie zrealizować zaplanowany na 2023 rok monitoring stopnia osiągnięcia wskaźników rezultatu.

Kryterium użyteczności – zarówno dane jakościowe oraz ilościowe jednoznacznie wskazują, że realizacja LSR jest bardzo użyteczna dla obszaru. Organizowane nabory cieszyły się niesłabnącym zainteresowaniem. Pozwalało to z jednej strony na wybór lepszych jakościowo projektów, a z drugiej świadczy o dobrym zdefiniowaniu problemów do zaspokojenia, właściwym określeniu kryteriów wyboru operacji, dobrze prowadzonej informacji o naborach czy wysokiej jakości pomocy doradczej. Wdrażanie LSR jest szczególnie użyteczne dla osób, chcących założyć lub rozwinąć działalność gospodarczą, dla których zaplanowano prawie 1,5 mln euro wsparcia. Generalnie ze środków budżetu LSR ponad 49% przewidziano na działania wspierające rozwój przedsiębiorczości. W przypadku zdefiniowanych grup defaworyzowanych wdrażanie LSR jest szczególnie użyteczne dla kobiet z obszarów wiejskich, które w 77% stanowiły grupę osób zdefiniowanych jako zdefaworyzowane wsparte w ramach wdrażania LSR.

Kryterium trafności – patrząc na stopień zrealizowania budżetu LSR, stopień osiągnięcia wskaźników a szczególnie zainteresowanie organizowanymi naborami oraz wyniki badań ankietowych jednoznacznie należy stwierdzić, że ocena przy zastosowaniu tego kryterium jest pozytywna. Co prawda należy mieć na uwadze, że dobór celów, podział środków finansowych oraz działania wspierane w ramach naborów uwarunkowane były przez wytyczne, to jednak pozytywny odbiór organizowanych konkursów, zainteresowanie naborami i jednoznacznie pozytywne oceny wybranych kierunków rozwoju i osiągniętych

efektów wdrażania LSR pozwalają jednoznacznie stwierdzić, że cele zostały trafnie dobrane do potrzeb odbiorców, tj. potencjalnych beneficjentów. Jako przykład można wskazać zmiany w liczbie zaplanowanych do realizacji projektach grantowych oraz projektów współpracy w ramach LSR, na etapie opracowania LSR zaplanowano realizację 7 projektów grantowych oraz 3 projektów współpracy. Aktualnie w LSR, mając na uwadze zainteresowanie konkretnymi zakresami wsparcia, liczba projektów grantowych wzrosła do 11, a projektów współpracy do 4.

Kryterium efektywności – na tym etapie, kiedy jeszcze nie zakończono procesu wdrażania LSR, to kryterium najtrudniej jest zinterpretować. Z jednej strony efektywne na pewno będą nakłady na sfinansowanie działań w rozbudowę lokalnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej czy remonty zabytków. Natomiast trudniej jednoznacznie ocenić efekty w finansowaniu działań z zakresu tworzenia nowych oraz rozwijania istniejących przedsiębiorstw. Operacje zarówno z zakresu podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej zakontraktowane są na poziomie ponad 79%. Stopień osiągnięcia poziomu zakontraktowania wynika m.in. ze zwiększania środków na nabory wniosków z zakresu przedsiębiorczości otrzymanych w ramach dodatkowych środków i byłby osiągnięty w jeszcze większym stopniu przy wstępnie zakładanym wsparciu. Natomiast patrząc na procentową liczbę umów już rozliczonych widać, że duża część operacji nie została jeszcze zakończona i rozliczona. Nie pozwala to jednoznacznie ocenić czy zrealizowane zostaną bez problemów w zaplanowanym wymiarze. Szczególnie nowoutworzone przedsiębiorstwa są zbyt krótko na rynku, żeby można jednoznacznie ocenić trwałość efektów wdrażania LSR. LGD powinno prowadzić systematyczny monitoring funkcjonowania tych firm i sprawdzać czy po wymaganym okresie trwałości i zachowania zaplanowanych efektów firmy te dalej funkcjonują czy są zamykane.

3.2 Ocena działalności i funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania

Kryterium skuteczności – ocena przy zastosowaniu tego kryterium jest jednoznacznie pozytywna. Jak wykazały to prowadzone badania, LGD w sposób prawidłowy i skuteczny zaplanowała proces dotyczący organizowania naborów, prowadzenia działań informacyjnych oraz szkoleniowych, a przede wszystkim doradczych. Ponadto w trakcie wdrażania LSR

dwukrotnie zwiększona została kwota przeznaczona na realizację LSR za stopień jej realizacji. Beneficjenci biorący udział, czy to w wewnętrznych badaniach LGD, czy badaniach prowadzonych na potrzeby niniejszej ewaluacji, jednoznacznie pozytywnie oceniali realizowany przez biuro LGD proces wsparcia, szczególnie doradztwa. Jednocześnie podczas badań nie zidentyfikowano wewnętrznych problemów czy konfliktów w ramach LGD. Pozytywnie oceniony został również organ LGD w postaci Rady, odpowiedzialnej za proces wyboru operacji. Uczestnicy badań nie wskazywali na negatywne aspekty funkcjonowania tego ciała.

Kryterium użyteczności – wyniki badań jednoznacznie pokazują, że funkcjonowanie LGD jest użyteczne dla obszaru. W wymiarze bezpośrednim są to rozdysponowywane w ramach konkursów środki finansowe dla beneficjentów i efekty ich wykorzystania – infrastruktura, powstałe przedsiębiorstwa, nowe usługi, materiały promocyjne, wyremontowane zabytki, etc. Warto jednak uwagę zwrócić na inny wymiar użyteczności. Jak pokazały wyniki badania, LGD odbierane jest jako ważny „aktor lokalny”, integrujący interesy, oczekiwania i aktywność podmiotów z trzech sektorów – społecznego, publicznego oraz gospodarczego. Przez lata działalności LGD zbudowało zaufanie oraz porozumienie zarówno pomiędzy zaangażowanymi podmiotami oraz w stosunku do siebie i efektów swojej aktywności. LGD stanowi również platformę wymiany doświadczeń czy inicjowania współpracy lub realizacji projektów.

Kryterium trafności – w przypadku funkcjonowania LGD w ocenie tego kryterium należy wziąć pod uwagę czy przyjęty sposób wdrażania i zarządzania jest zgodny z potrzebami odbiorców. Należy pamiętać, że większość procedur powstało w oparciu o obligatoryjne rozwiązania prawne czy wytyczne. W toku przeprowadzonego badania ewaluacyjnego zarówno wewnętrzna jak i zewnętrzna ocena funkcjonowania LGD jest pozytywna. W toku procesu wdrażania nie zaszły wydarzenia mające negatywny wpływ na funkcjonowanie organów LGD a jednocześnie bardzo pozytywnie oceniana jest aktywność biura LGD, szczególnie na polu świadczonego doradztwa czy prowadzenia działań aktywizacyjnych czy promocyjnych dla całego obszaru.

Kryterium efektywności – efektywność oraz trwałość funkcjonowania LGD mocno zależna jest od pozyskiwania środków zewnętrznych na jego funkcjonowanie. Możliwość pozyskania tych środków w kolejnym unijnym okresie finansowania na lata 2023 – 2027 wydaje się niezagrożona. Jeśli jednocześnie uda się utrzymać obecną kadre, dalsze skuteczne działania LGD w wykorzystaniu środków publicznych powinny mieć wysoki efekt. Budowanie niezależności ekonomicznej od funduszy publicznych i równowagę ich wpływami komercyjnymi stanowią będą jedno z ważnych wyzwań stojących przed LGD. Jednak pozytywna opinia w środowisku lokalnym, doświadczenie organizacyjne, możliwość działania na rzecz całego obszaru oraz dobra współpraca z wspartymi beneficjentami, szczególnie podmiotami gospodarczymi stanowią atuty, które mogą pozwolić sprostać temu wyzwaniu. Podsumowując nakłady poniesione, zgodnie z wytycznymi, na funkcjonowanie biura należy uznać za wykorzystane w sposób efektywny, co potwierdza bardzo pozytywny odbiór działalności biura zarówno przez beneficjentów oraz pozostałych uczestników badań jakościowych.

Ocena 2 najważniejszych aspektów, które podlegały badaniu, tj: ocena efektywności realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju oraz ocena działalności i funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania, przy zastosowaniu kryteriów ewaluacji – skuteczności, użyteczności oraz trwałości wypadła pozytywnie.

IV. Odpowiedzi na wszystkie wskazane pytania badawcze

4.1 Obszar badawczy: Ocena wpływu na główny cel LSR

W ramach Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014 – 2020 określone zostały następujące cele:

Cel ogólny 1	Poprawa poziomu życia mieszkańców w oparciu o zachowanie walorów obszaru, rozwój przedsiębiorczości i integrację społeczności na obszarze „Brzesko-Oławskiej Wsi Historycznej”
Cel szczegółowy 1.1	Zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru LGD oraz rozwój bazującej na nich oferty turystycznej
Przedsięwzięcia	1.1.1 Dbamy o nasze dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze
	1.1.2 Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej
	1.1.3. Propagujemy edukację ekologiczną
Cel szczegółowy 1.2	Rozwój gospodarczy obszaru poprzez stworzenie zaspokajającego potrzeby społeczne lokalnego systemu produkcji i usług
Przedsięwzięcia	1.2.1 Przedsiębiorcza i aktywna wieś
	1.2.2. Wiedza i kompetencje kluczem do sukcesu
Cel szczegółowy 1.3	Wzrost integracji społecznej mieszkańców obszaru LGD
Przedsięwzięcia	1.3.1. Kompetentne i aktywne organizacje pozarządowe
	1.3.2. Aktywizacja i integracja

Tabela 4.1 Cele i przedsięwzięcia LSR

Źródło: Opracowanie własne

Pytanie badawcze: Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?

W LSR przyjęto następujące wskaźniki oddziaływania dla celów ogólnych:

1.0	Cel ogólny	Poprawa poziomu życia mieszkańców w oparciu o zachowanie walorów obszaru, rozwój przedsiębiorczości i integrację społeczności na obszarze „Brzesko-Oławskiej Wsi Historycznej”				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru
W.1.	Liczba mieszkańców nowo zameldowanych (nowo zamieszkałych) na obszarze LGD	Liczba osób	0	400	Dane statystyczne GUS	
	Liczba utrzymanych podmiotów gospodarczych, które powstały dzięki wsparciu z LGD	Sztuka	0	28	Dane LGD z monitoringu	
	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	Sztuka	876	881	Dane statystyczne GUS	
	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	Sztuka	27	29	Dane statystyczne GUS	

Tabela 4.2 Cele ogólne i ich wskaźniki

Źródło: Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014 – 2020

W tym momencie wdrażania LSR można sprawdzić stopień realizacji wskaźników, których źródłem weryfikacji są dane z GUS za 2021 rok.

1.0	Cel ogólny	Poprawa poziomu życia mieszkańców w oparciu o zachowanie walorów obszaru, rozwój przedsiębiorczości i integrację społeczności na obszarze „Brzesko-Oławskiej Wsi Historycznej”			
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Stan na 2021 rok
	Liczba mieszkańców nowo zameldowanych (nowo zamieszkałych) na obszarze LGD	Liczba osób	0	240	
	Liczba utrzymanych podmiotów gospodarczych, które powstały dzięki wsparciu z LGD	Sztuka	0	22	
	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	Sztuka	876	1068,8	
	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	Sztuka	27	34,8	

Tabela 4.3 Cele ogólne i stopień osiągnięcia wskaźników oddziaływania

Źródło: Opracowanie własne

Patrząc na osiągnięte do końca 2021 roku wskaźniki oddziaływania widać, że stopień osiągnięcia dwóch z nich w znacznym stopniu przekracza plan na 2023 rok, a realizacja dwóch pozostałych jest na zadowalającym poziomie. Wynika to z dynamicznych, pozytywnych zmian w sytuacji społeczno – gospodarczej nie tylko na obszarze, ale również w skali całego kraju. Za ten stan w pewnym stopniu odpowiedzialna jest również LGD poprzez wsparcie aktywności organizacji pozarządowych. Jednak raczej jest to związek korelacji ez zmianami społeczno – gospodarczymi, niż związek przyczynowo – skutkowy wpływu działalności LGD na obiektywne wskaźniki GUSowskie. Oddziaływanie finansowo – organizacyjne LGD jest zbyt małe, aby mieć bezpośrednio decydujący wpływ na zmianę tych wskaźników. Warto natomiast podkreślić, że siłą LGD jest inicjowanie współpracy i porozumienia oraz celowane w konkretne kierunki wsparcie finansowe.

4.2 Obszar badawczy: Ocena wpływu na kapitał społeczny

W tym obszarze badawczym analizie podlega wpływ działalności LGD oraz wdrażanie LSR na kapitał społeczny na obszarze. Kapitał ten rozumiany jest jako aktywność i wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych, liderów społeczności lokalnej czy również współpraca członków LGD.

Warto podkreślić, że LGD wspierało głównie organizacje pozarządowe poprzez realizację aż 11 projektów grantowych:

Przedsięwzięcia	Zakres grantu
Cel szczegółowy 1.1 Zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru LGD oraz rozwój bazującej na nich oferty turystycznej	
1.1.1 Dbamy o nasze dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	1. Działania promocyjne w zakresie zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz oferty turystycznej
1.1.2 Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej	
1.1.1 Dbamy o nasze dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	2. Organizacja działań przybliżających mieszkańcom dziedzictwo historyczne i kulturowe
	3. Wsparcie obiektów zabytkowych, archeologicznych i przyrodniczych o szczególnym znaczeniu dla obszaru LGD
1.1.2 Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej	4. Rozwijanie bazy rekreacyjno – sportowej i integracyjnej
	5. Rozwijanie bazy rekreacyjno – sportowej - zielone siłownie
	6. Rozwijanie bazy rekreacyjno – sportowej - Parkour Parki lub Street Workout Parki
	7. Rozwijanie bazy rekreacyjno – sportowej i integracyjnej II
	8. Rozwijanie bazy rekreacyjno – sportowej i integracyjnej III
Cel szczegółowy 1.3 Wzrost integracji społecznej mieszkańców obszaru LGD	
1.3.2 Aktywizacja i integracja	9. Wzbogacenie oferty świetlic poprzez działania mające na celu wzmocnienie kapitału społecznego
	10. Wzbogacenie oferty świetlic poprzez działania mające na celu wzmocnienie kapitału

	społecznego II
	11. Przygotowanie koncepcji Smart Village

Tabela 4.4 Projekty grantowe i ich zakres

Źródło: Opracowanie własne

Procedury realizacji projektów grantowych nie były łatwe, warto więc podkreślić świadomy wybór LGD odnośnie wsparcia dużej liczby głównie organizacji pozarządowych poprzez zaplanowanie, wybór i realizację projektów grantowych.

Pytanie badawcze: Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?

Zdaniem uczestników badania ewaluacyjnego organizacje społeczne chętnie korzystają z grantów LGD, ale potrzebują pomocy m.in. w pisaniu wniosków, które są dla nich trudne. Wyjątkowo ważne i udane są projekty skierowane do społeczności lokalnej (przede wszystkim do seniorów i dzieci oraz młodzieży), natomiast na obszarze szczególnie aktywne są stowarzyszenia, koła gospodyń wiejskich oraz kluby seniora. To właśnie dzięki projektom finansowanym przez LGD na obszarze zainicjowane były właśnie działania dla seniorów, udało się włączyć i zaktywizować starsze osoby, efektem tego jest fakt, że obecnie w wielu gminach działają kluby seniora.

W ramach projektów grantowych mieszkańcy obszaru skorzystali z różnych miękkich (w tym wizyty studyjne, wyjazdy, warsztaty) i infrastrukturalnych projektów. LGD realizowało również wiele działań/projektów o charakterze „miękkim”, tj. projekty grantowe czy projekty współpracy.

Dzięki aktywności LGD, poprzez realizację projektu współpracy, udało się stworzyć Centrum Edukacyjno-Szkoleniowe Ekokultura, które będzie służyć lokalnej społeczności, w innych miejscowościach również są odpowiednio wyposażone miejsca, w których społeczność może się spotykać.

Obecnie sporym wyzwaniem staje się wypalenie aktywistyczne. Działacze są zmęczeni, często spotykają się z niewdzięcznością, podejrzliwością, postawami roszczeniowymi, to zniechęca część osób. Wyzwaniem organizacyjnym są również obciążenia administracyjne, formalno-prawne, księgowość. Pojawia się również luka pokoleniowa, wśród działaczy brakuje osób młodszych. Wyzwaniem jest również to, że wieś się zmienia i pojawia się podział na „nową” i „starą” wieś. Ta „stara” to rolnicy, społeczność, która się zna, ta „nowa”

to ludzie, którzy przyjeżdżają z miasta, nie integrują się ze starymi mieszkańcami, ich dzieci jeżdżą do szkół w mieście itd. Trudno dotrzeć do tych nowych mieszkańców i ich zaktywizować, zintegrować.

Niektórzy respondenci wskazywali, że działanie od projektu do projektu nie jest korzystne – nie ma ciągłości niektórych ważnych działań, np. edukacyjnych, oferujących coś dla poszczególnych grup odbiorców („kończą się pieniądze i pojawia się problem”, a mieszkańcy nie są skłonni płacić za udział w jakichś działaniach).

Obszar ten był również elementem przeprowadzonych pośród beneficjentów badań ankietowych. Warto podkreślić, że aktywność LGD w obszarze „Wspieranie działań lokalnych organizacji pozarządowych” – 91,5% ankietowanych pozytywnie ocenia te działania. „Aktywizacja mieszkańców”, „Wsparcie osób starszych” – 86% ankietowanych pozytywnie oceniło to działanie. „Działania na rzecz aktywizacji młodzieży” – 77,2% ankietowanych pozytywnie oceniło to działanie. Widać więc, że również beneficjenci dostrzegają pozytywne efekty działalności LGD na rzecz rozwoju kapitału społecznego.

Generalna konkluzja jest taka, że wdrażanie LSR przez LGD miała bardzo pozytywny wpływ na rozwój kapitału społecznego, poprzez wspieranie i aktywizację lokalnych organizacji, wsparcie ich rozwoju organizacyjnego i finansowego oraz realizowanie działań dla seniorów. Zaowocowało to większą integracją mieszkańców oraz rozwój działań z zakresu aktywizacji społecznej. Dużym sukcesem LGD jest otwarcie Centrum Ekokultura, które może być centrum aktywizacji dla całego obszaru LGD. Warto zwrócić uwagę, że pojawiają się symptomy wypalenia niektórych liderów oraz zauważalna jest niska aktywność młodzieży czy działań na rzecz jej aktywizacji.

Pytanie badawcze: W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

Według uczestników badania należy przeciwdziałać wypaleniu liderów społecznych oraz rozszerzyć działania nastawione na aktywizację młodzieży jako potencjalnych liderów organizacji czy grup społecznych. Organizacje wymagają również wsparcia instytucjonalnego – szkoleń z wymogów formalno – prawnych, tematów związanych z księgowością, etc. Wciąż

należy integrować społeczność lokalną, czy to przez działania miękkie czy rozwój infrastruktury oraz kontynuować działania na rzecz seniorów.

4.3 Obszar badawczy: Przedsiębiorczość

Jak wspomniane zostało we wstępie, w ramach wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014 – 2020 co najmniej 50% środków finansowych przeznaczonych musiało być na wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarze wiejskim przez finansowanie następujących operacji:

- a. podejmowanie działalności gospodarczej,
 - b. tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego,
 - c. rozwijanie działalności gospodarczej,
- w tym podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje z zakresu przedsiębiorczości.

W ramach LSR przewidziano wsparcie na utworzenie 45 nowych przedsiębiorstw oraz wsparcie 10 istniejących, co zaowocować miało utworzeniem 57 nowych miejsc pracy. Natomiast na początku okresu realizacji LSR wartość wskaźnika produktu: „Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa” wynosiła 20 szt., a aktualnie wartość zakładana to 45 szt. Ze względów proceduralnych część środków na dany moment nie została jeszcze zakontraktowana. Zgodnie z danymi przekazanymi przez LGD na moment przeprowadzenia badania ewaluacyjnego w ramach wybranych operacji (podpisane umowy) zaplanowano utworzenie 32 nowych miejsc pracy.

Pytanie badawcze: W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?

Zgodnie z wynikami badań stwierdzić należy, że wsparcie dla przedsiębiorców jest potrzebne, ponieważ sektor MŚP jest ważną częścią gospodarki regionu. Dodatkowo w ramach realizowanych naborów działania w ramach rozwoju przedsiębiorczości, szczególnie na podejmowanie działalności, cieszyły się wysokim zainteresowaniem.

Wsparcie dla przedsiębiorczości to bardzo ważny obszar działania LGD, około 50% środków zostało przeznaczonych na ten cel. Istotną rolę w rozwoju obszaru odgrywają te przedsiębiorstwa, które wpisują się w wizję działalności LGD i dzięki temu mogą

współpracować z LGD, np. oferując zajęcia, warsztaty, etc. LGD przy realizacji swoich własnych projektów zleca zadania takim firmom.

W ramach organizowanych konkursów sprawdził się system premiowania PKD (m.in. turystyka, zagrody edukacyjne, działalność edukacyjna, promocja zdrowia). W zrealizowanych naborach widoczna jest duża różnorodność pomysłów na biznes i rozwój, jest to przez respondentów oceniane pozytywnie.

Więcej osób zgłaszało się po wsparcie na rozpoczęcie niż na rozwijanie przedsiębiorstw, ta druga opcja nie ma prefinansowania i to wydaje się mniej atrakcyjne dla przedsiębiorców. Respondenci wskazywali, że z częścią beneficjentów były problemy (rezygnowali, nie byli w stanie spełnić warunków umowy itd., nasiliło się to w trakcie pandemii).

Warto podkreślić, że działania związane z produktem lokalnym są ważne, ale nie są priorytetem dla LGD. LGD realizowała projekt współpracy dedykowany producentom-rzemieślnikom (więcej w punkcie dotyczącym projektów współpracy) i prowadzony jest internetowy sklep, ale nie ma dużego popytu na te produkty użytkowe. Warto podkreślić, że na terenie jednej z gmin organizowane są również Europejskie Targi Chłopskie (20 lat promocji produktów lokalnych). Według respondentów rozwój produktu lokalnego jest blokowany przez nastawienie i intencje samych wytwórców, część z nich nie jest zainteresowana komercjalizacją produktu, są hobbystami, nie zależy im na certyfikacji czy dużej sprzedaży.

O ocenę działalności LGD w tym obszarze poproszeni zostali również beneficjenci uczestniczący w badaniach ankietowych. Ze stwierdzeniem „Dzięki LGD mieszkańcy są bardziej skłonni do podejmowania działań przedsiębiorczych” zgodziło się ponad 90% ankietowanych.

Drugie pytanie w tej części ankiety wiązało się z prośbą ocenienia efektów działań LGD w różnych obszarach. „Zdecydowanie dobrze” lub „Dobrze” ocenione zostało również wsparcie dla osób zakładających firmy (91,5%), natomiast „Promocja produktu i marki lokalnej” – 77,2% ankietowanych pozytywnie ocenia te działania.

Podsumowując odpowiedź na to pytanie stwierdzić należy, że w liczbach bezwzględnych wdrażanie LSR w niewielkim stopniu przyczyniło się do rozwoju przedsiębiorczości regionu, nawet patrząc, że wsparte operacje przyczynią się do utworzenia planowanych 57 miejsc

pracy. Konkluzja ta wynika nie z oceny jakości działań LGD, ale uwarunkowań obiektywnych, tj. w porównaniu choćby z działaniami powiatowych urzędów pracy, ograniczonej liczby środków finansowych na wspieranie rozwoju przedsiębiorczości. Lata 2014 – 2020 były pierwszą perspektywą, w ramach której na aż tak szeroką skalę LGD zobligowane były do wspierania przedsiębiorczości, nie były więc podmiotami, które w świadomości społecznej zajmują się przyznawaniem dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Wdrażaniu tych środków na pewno pomogły stosunkowo przyjazne zasady dla potencjalnych beneficjentów chcących pozyskać wsparcie na podejmowanie działalności gospodarczej. Jednak nawet przyznanie wsparcia na zaplanowaną liczbę 55 podmiotów gospodarczych, zasadniczo w niewielkim stopniu wpływa na wskaźniki ekonomiczne obszaru.

Pomimo tych uwarunkowań, sama ocena jakości działań LGD w rozwoju przedsiębiorczości wypada pozytywnie. Wsparcie przewidziano dla branż kluczowych, z punktu widzenia priorytetów tematycznych w ramach LSR. Beneficjentom oferowano wsparcie zarówno na etapie identyfikacji pomysłów, przygotowaniu wniosków oraz ich realizacji i rozliczenia. Wsparcie to zostało bardzo pozytywnie ocenione. Niestabnące w kolejnych latach wdrażania zainteresowanie środkami na rozwój przedsiębiorczości, szczególnie na podejmowanie działalności, świadczy o dobrych efektach pracy LGD.

Rekomendacje na przyszłość:

Część respondentów twierdziła, że wsparcie dalej powinno być dla wszystkich chętnych, ale większość respondentów uważa, że należy premiować takie branże jak: usługi opiekuńcze i terapeutyczne skierowane do osób starszych i dzieci (ponieważ te usługi są słabo dostępne na terenach wiejskich), działalność edukacyjna, usługi, których nie ma i których brakuje w małych miejscowościach i na wsiach, gastronomia, która łączyłaby się z promocją lokalnej żywności. Wskazywano również na takie kierunki jak: rozwój zagród edukacyjnych, wsparcie firm, których działalność poprawia jakość życia mieszkańców (dostępność pewnych produktów i usług, których na przykład brakuje na obszarze), wsparcie działalności edukacyjnych (firm zajmujących się edukacją nieformalną), wsparcie rozwoju firm gastronomicznych, które oferowałyby lokalne sezonowe potrawy.

Sporo głosów wskazywało na konieczność rozwoju produktu lokalnego – żywność, rzemiosło, warsztaty (rzemieślnicy, artyści). Należy pomyśleć o certyfikowaniu produktów lokalnych,

przygotowaniu marki lokalnej. Można utworzyć na obszarze kilka punktów, w których dostępne są produkty lokalne. LGD zamierza się skupić na tych producentach lokalnych produktów, którzy myślą o tym jak o biznesie, chcą sprzedawać, komercjalizować itd. (jako przykład podawani są właściciele lokalnych winiarni, którzy mają opracowaną strategię rozwoju biznesu i konsekwentnie ją realizują).

4.4 Obszar badawczy: Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Turystycznie obszar LGD jest klasyfikowany jako przeciętnie atrakcyjny, ale charakteryzuje go duży potencjał kulturowy i historyczny. Na terenie znajduje się szereg obiektów wpisanych do rejestru zabytków, a w większości są to kościoły i pałace. Jednak w znacznej części wymagają one licznych inwestycji konserwatorskich i restauratorskich, gdyż pomimo dostępności licznych źródeł finansowania na ochronę zabytków nie udaje się utrzymać wszystkich obiektów w idealnym stanie.

Do największych atrakcji historyczno-kulturowych należą m.in.:

- Szlak Polichromii Brzeskich, który przebiega przez obszar LGD i zawiera największe w Polsce skupisko 20 unikalnych polichromii znajdujących się w kościołach, niezmiernie istotnych dla dziejów malarstwa gotyckiego na Śląsku;
- Pałac w Oleśnicy Małej – jest on jednym z największych na Dolnym Śląsku. Historia sugeruje, że w latach 1220-27 na jego miejscu istniała pierwsza komandoria templariuszy na tym terenie;
- Ryczyn – Dawny gród obronny, który strzegł przeprawy przez Odrę i wiodących tamtędy szlaków. Znajduje się on na terenie Nadleśnictwa Oława;
- Kościół parafialny pod wezwaniem św. Michała Archanioła w Grodkowie – pierwsza wzmianka pojawiła się w 1282 roku. Kościół posiada wczesnogotyckie prezbiterium o układzie wendyjskim pochodzące z XIII wieku, pozostała część ma układ polski.

Pytanie badawcze: W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?

Uczestnicy badań podkreślali, że ich obszar ma mniejszy potencjał turystyczny i jego rozwój nie jest do końca priorytetem LGD, ale działania z tego zakresu mogą służyć do promowania turystyki lokalnej. W obecnym okresie programowania udało się wesprzeć renowację kilku zabytków, także tych znajdujących się w rękach prywatnych (np. wieża ciśnień w Skorogoszczy, gdzie powstało również muzeum regionalne). Pozostałe ważne inwestycje to:

tężnie, izby pamięci, ścieżki historyczne, wsparcie dla Szlaku Polichromii Brzeskiej, wydawane były również publikacje na temat dziedzictwa kulturowego, powstało wiele miejsc do wypoczynku i rekreacji (siłownie, place zabaw, miejsca spotkań), powstało Centrum Ekokultura, gdzie możliwe są działania edukacyjne i kulturalne. W regionie funkcjonują dwie winiarnie, które również wpisują się w działania turystyczne i rekreacyjne.

O ocenę działalności LGD w tym obszarze poproszeni zostali również beneficjenci uczestniczący w badaniach ankietowych. „Zdecydowanie dobrze” lub „Dobrze” ocenione zostały następujące rodzaje działań: rozwój infrastruktury turystycznej, kulturalnej, społecznej (91,5%); promocja obszaru (86%). Drugie pytanie w tej części ankiety wiązało się z prośbą ocenienia efektów działań LGD w różnych obszarach. „Promocja produktu i marki lokalnej” uzyskała 77,2%. Obszar „Uatrakcyjnienie oferty imprez kulturalnych” uzyskał 86% pozytywnych wskazań.

Generalna konkluzja jest taka, że LGD w znacznym stopniu przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego poprzez rozwój infrastruktury. Rozbudowano bazę obiektów sportowych oraz rekreacyjnych o 70 obiektów (61 nowych i 9 przebudowanych). Zrealizowano również 9 operacji obejmujących prace konserwatorskie lub restauratorskie.

Dodatkowo LGD w ramach podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej wsparło kilka operacji związanych z rozwojem usług turystycznych – wypożyczalnia rowerów, SPA, punkty gastronomiczne, etc. LGD oraz inne podmioty przygotowały i wydały szereg materiałów promujących region, jego ofertę oraz dziedzictwo kulturowe.

Pytanie badawcze: W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?

Badani respondenci twierdzą, że region nie ma wielkiego potencjału turystycznego, należy więc stawiać na rozwój lokalnej i jednodniowej turystyki, promowanej głównie wśród mieszkańców (np. turystyka rowerowa).

Innym kierunkiem rozwoju jest fakt, że region może wykorzystać obecność rzeki – miejsca noclegowe na rzece, kąpieliska, etc. Wyzwaniem jest to, że mimo poczynionych inwestycji w różnych miejscach nie są one jeszcze popularne, potrzebna jest większa promocja niektórych obiektów. Zdaniem niektórych respondentów, brakuje małych kawiarni, restauracji, z których można korzystać podczas lokalnych wycieczek – to zdecydowanie wzmocniłoby

potencjał turystyczny. Rozwijanie bazy noclegowej nie jest priorytetem ważne jest natomiast wprowadzenie marki lokalnej dla obiektów, usług, miejsc noclegowych, gastronomii, produktów lokalnych itd. Obecnie jest brak portalu internetowego promującego obszar, informacje o różnych obiektach. Według respondentów należy wspierać rozwój restauracji lub mniejszych miejsc, gdzie można zjeść lokalne, regionalne potrawy czy rozwijać miejsca, gdzie prezentowane jest rzemiosło, gdzie powstają lokalne produkty, gdzie oferowane są warsztaty dla chętnych. Należy również wykorzystać potencjał tej infrastruktury, która pojawiła się w ostatnich latach, w tym dalsza rozbudowa ścieżek rowerowych, głównie po to, by wzmacniać turystykę lokalną, jednodniową. Z punktu widzenia LGD ważne jest aby rozwijać działalność Centrum Ekokultura – jej ofertę edukacyjną, kulturową. Warto podkreślić, że na obszarze jest wiele ciekawych historycznie i architektonicznie obiektów, które można by wykorzystać do wzmacniania potencjału turystycznego.

4.5 Obszar badawczy: Grupy defaworyzowane

Zgodnie z wytycznymi na okres programowania 2014 – 2020 LGD zobligowana była do zdefiniowania w LSR tzw. grup defaworyzowanych. Na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych i wykorzystanych metod partycypacji lokalnej społeczności w budowaniu LSR takich jak badanie ankietowe, warsztaty z Lokalnymi Liderami, wywiad zogniskowany z przedstawicielami opieki społecznej oraz przedstawicielami instytucji kultury, spotkania z mieszkańcami oraz przeprowadzonej analizie danych statystycznych wyodrębniono następujące grupy defaworyzowane:

1. **Młodzież w wieku do 25 lat** - grupa wymagająca największego wsparcia. Na podstawie dokonanych analiz określono wysokie bezrobocie wśród tej grupy społecznej, spowodowane m.in. niedostosowanym wykształceniem do rynku pracy, wysokimi oczekiwaniami wobec pracodawców na początku rozpoczęcia kariery, brakiem doświadczenia oraz niskimi kwalifikacjami zawodowymi. Na obszarze wiejskim często nie ma pracy, która pozwalałaby na rozwój interpersonalny i zawodowy, dlatego najzdolniejsza grupa młodych i dobrze wykształconych ludzi migruje do miast. Rolą LGD będzie stworzenie warunków umożliwiających wejście na lokalny rynek pracy tej grupie oraz zatrzymanie odpływu młodych i wykształconych do dużych ośrodków miejskich.

2. **Osoby długotrwale bezrobotne i posiadające niskie kwalifikacje zawodowe** - grupa wymaga wsparcia ze względu na wysoką bierność zawodową i zagrożenie wykluczeniem społecznym spowodowane bezrobociem. Mieszkańców wsi cechuje niska aktywność w zakresie kształcenia i podnoszenia kompetencji. Konieczne jest zatem podjęcie działań zwiększających kompetencje zawodowe oraz integrację społeczną, która będzie ukierunkowana na zwiększenie szans na rynku pracy. We wszystkich wykorzystanych narzędziach partycypacyjnych efektem prac było podkreślenie wsparcia dla tej grupy społecznej.
3. **Osoby powyżej 50 roku życia** - bardzo ważne w starzejącym się społeczeństwie jest zapewnienie możliwości rozwoju i kształcenia osób powyżej 50 roku życia. Na etapie konsultacji podkreślano konieczność wsparcia skierowanego do tej grupy. Osoby starsze często nie są tak bardzo wartościowymi pracownikami w porównaniu z osobami doświadczonymi w przedziale wiekowym 30-40 lat, stąd powstaje przekonanie pracodawców na rynku pracy, gdzie oferowana jest głównie praca fizyczna, że osoby po 50 roku życia mogą być mniej wydajne. Rolą LGD będzie przeciwdziałanie stereotypom i wskazanie pracodawcom w jaki sposób wykorzystywać doświadczenie takich osób. Zaplanowano również premiowanie rozwoju usług z zakresu opieki dla seniorów.
4. **Osoby samotnie wychowujące dzieci** - według przeprowadzonej analizy w tej grupie kobiety stanowią 83%. Mają one większe trudności w odnalezieniu się na rynku pracy wskutek licznych problemów wynikających z posiadania dziecka i konieczności zapewnienia opieki pojedynczo. Należy również pamiętać o mężczyznach, którzy borykają się z tym problemem.
5. **Kobiety** - na analizowanym rynku pracy udział kobiet w wybranych kategoriach struktury bezrobocia jest większościowy.

Określone grupy wymagają szczególnego wsparcia, ale ich aktywizacja i włączenie na lokalny rynek pracy jest skomplikowane. Przedstawiciele instytucji podkreślali słabość rozwiązań systemowych, zbyt liczne zasiłki, możliwość pracy na „czarno”, a zbyt niskie wynagrodzenia w strefach ekonomicznych nie zachęcają do aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Pytanie badawcze: Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?

Jak wykazano powyżej w LSR szczegółowo i właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane. Jednocześnie, podobnie jak w przypadku większości LGD, zdefiniowano w ramach lokalnych kryteriów wyboru operacji preferencje dla beneficjentów ze zdefiniowanych grup czy dla pracodawców, chcących ich zatrudnić. Generalnie, w związku z konstrukcją wytycznych oraz przepisów wdrożeniowych, działania z zakresu rozwoju przedsiębiorczości były jedynymi, w ramach których można było bezpośrednio wspierać osoby z grup defaworyzowanych w celu zmiany ich sytuacji społeczno – ekonomicznej.

Respondenci odnośnie tej kwestii poruszali przede wszystkim procedurę oceny wniosków, w obecnej edycji LSR zbyt dużo punktów przypadało na grupy defaworyzowane, najczęściej wspomniane były tutaj kobiety – część dobrych projektów nie miała szans ze słabszymi projektami złożonymi przez kobiety. Respondenci mówili również, że część wnioskodawców-mężczyzn próbowała obejść to kryterium, składają wnioski na swoje partnerki. Na 31 operacji dotyczących podejmowania działalności gospodarczej aż 24 realizowane są przez kobiety, stanowi to ponad 77% wszystkich operacji z zakresu podejmowania działalności gospodarczej.

Natomiast niewątpliwym sukcesem jest szeroka aktywizacja seniorów, przede wszystkim w ramach realizowanych projektów grantowych.

Generalna konkluzja jest taka, że w LSR jednoznacznie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz określono działania i zasady ich wsparcia. Natomiast przyjęty system lokalnych kryteriów premiował przede wszystkim kobiety. Przyznawana duża liczba punktów za przynależność do grupy defaworyzowanej (11 na 30 możliwych do uzyskania punktów) najłatwiej była do uzyskania przez kryterium płci. Jak wskazywali respondenci mogło to powodować sytuację, że „jakościowo” lepszy projekt męczyzny przegrywał z gorszej jakości projektem złożonym przez kobietę.

Na 31 operacji dotyczących podejmowania działalności gospodarczej aż 24 realizowane są przez kobiety, stanowi to ponad 77% wszystkich operacji z zakresu podejmowania działalności gospodarczej.

W pracach nad planowaniem nowej LSR należy więc ponownie głęboko przeanalizować sposób budowy kryteriów wyboru operacji w zakresie grup defaworyzowanych.

Niewątpliwym sukcesem jest szeroka aktywizacja seniorów, przede wszystkim w ramach realizowanych projektów grantowych.

Pytanie badawcze: Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Podczas badań uczestnicy stwierdzili, że ze względu na zmiany społeczne na obszarze mają problem ze wskazaniem takich grup w regionie. Wskazywano kobiety, seniorów, osoby długotrwale bezrobotne, osoby młode. W przypadku kontynuowania wsparcia na rozwój przedsiębiorczości należy przemyśleć konstrukcję systemu kryteriów premiujących osoby z grup defaworyzowanych.

Wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego był znikomy, bez większego znaczenia dla wskaźników statystycznych obszaru. Wynika to z dwóch fundamentalnych uwarunkowań. Po pierwsze, kwestie walki z ubóstwem czy wykluczeniem społecznym realizowane są systemowo przez instytucje do tego na mocy prawa wyznaczone, np. ośrodki pomocy społecznej czy urzędy pracy. LGD nie dysponowało praktycznie żadnymi narzędziami do dokonania zmian w ramach tych obszarów. Dodatkowo instrumenty, którymi dysponowała LGD w postaci organizowanych naborów są zbyt wymagające dla osób zagrożonych ubóstwem czy wykluczeniem społecznym. Potwierdzeniem tej tezy może być fakt, że wystarczyło spełnić kryterium płci aby uzyskać 1/3 punktów możliwych do uzyskania w ramach lokalnych kryteriów wyboru operacji, mniej istotna była sytuacja społeczna czy zagrożenie wykluczeniem.

Warto natomiast podkreślić aktywność LGD w realizacji projektów na rzecz seniorów.

Pytanie badawcze: Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Część uczestników badania skłaniała się, żeby bardziej wspierać seniorów (osoby 50+), także pod kątem możliwości prowadzenia przez nich działalności gospodarczej. Wskazywano również konieczność dalszego wsparcia kobiet, szczególnie z terenów wiejskich oraz osób młodych.

Szczególnie dostrzegana jest konieczność dalszego wsparcia grupy seniorów. Wynikać to może z uwarunkowań ogólnopolskich, tj. starzenia się społeczeństwa, wyjazdu młodych do miast, stanowiących centrum regionu czy subregionu, czy wyjazd do pracy za granicę.

Uwarunkowania te mają wpływ na coraz bardziej dostrzegalne zjawisko samotności seniorów, ich wykluczenie komunikacyjne, niski poziom umiejętności cyfrowych i co za tym idzie trudności w kontakcie z rodziną, która wyjechała.

Ponieważ, jak podkreślano powyżej, LGD nie dysponuje systemowymi narzędziami na rzecz ograniczenia ubóstwa czy wykluczenia społecznego powinna ona podejmować działania o charakterze pomocniczym czy pilotażowym. Takimi mogłyby być np. działania aktywizujące seniorów, tworzenie dla nich miejsc pobytowych czy opiekuńczych, czy podnoszenie ich kompetencji cyfrowych.

4.6 Obszar badawczy: Innowacyjność

W związku z wytycznymi dotyczącymi przygotowania i wdrażania LSR w latach 2014 – 2020 innowacyjność stanowi ważną kwestię, którą należało odpowiednio zaplanować oraz wdrażać. LGD zobowiązane było do zapisania w LSR definicji innowacyjności i ujęcia jej oceny w ramach lokalnych kryteriów wyboru operacji. W dokumencie LGD pojawił się następujący zapis: „Jednym z istotnych zaplanowanych elementów rozwoju lokalnego w LSR jest wprowadzanie nowych pomysłów, które modyfikują istniejące produkty, procesy, praktyki lub wprowadzają zupełnie nowe produkty i usługi, dlatego w lokalnych kryteriach wyboru uwzględniono innowacyjność jako czynnik wpływający na szeroko rozumiane pojęcie rozwoju. Zalecana w krajach OECD i UE definicja pojęcia innowacji prezentuje się następująco:

Innowacja jest to wdrożenie nowego lub istotnie ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi), nowego lub istotnie ulepszanego procesu, nowej metody marketingu lub nowej metody organizacji w zakresie praktyk biznesowych, organizacji miejsca pracy bądź relacji ze środowiskiem zewnętrznym (Oslo Manual 2005, OECD/Eurostat).

Biorąc pod uwagę przedstawioną definicję na potrzeby LSR określamy innowacyjność jako: Innowacja to wdrożenie nowego lub istotnie ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi), nowego lub istotnie ulepszanego procesu, zastosowanie nowej technologii i/lub nowego sposobu wykorzystywania zasobów społecznych, kulturowych, przyrodniczych i/lub historycznych na obszarze objętym działaniem LGD.

Ocena innowacyjności będzie dokonywana przez członków Rady w ramach lokalnych kryteriów wyboru na podstawie wniosku o przyznanie pomocy i znajdujących się w nim zapisach. Członek Rady będzie posiadał obowiązek stosowania, podczas oceny projektu zaproponowanej definicji innowacyjności, która powinna wynikać z jakości przygotowanego wniosku o przyznanie pomocy”.

W ramach kryteriów przyjęto następujące zapisy dotyczące oceny kryterium innowacyjności:

Innowacyjność:

Ma charakter innowacyjny – 2 pkt.

Nie ma charakteru innowacyjnego – 0 pkt.

Pytanie badawcze: W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?

Według sprawozdawczości przekazanej przez LGD liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje wynosi 19. Jest to wartość przypisana jedynie do przedsięwzięcia 1.1.2 Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej. Mając na uwadze, że w ramach organizowanych naborów wybrano 331 operacji do realizacji do stwierdzić można, że prawie 6% z wybranych operacji są to operacje o charakterze innowacyjnym.

Pytanie badawcze: Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

Według respondentów „Innowacyjność” jest jednym z „kłopotliwych” kryteriów ze względu na brak dobrej, jednoznacznej definicji. Na potrzeby oceny operacji LGD zakłada szeroką definicję, że innowacyjne jest, co jest nowe na obszarze. Respondenci twierdzą, że wnioskodawcy są kreatywni, ale faktycznie część projektów jest ciekawa i szerokim rozumieniu innowacyjna (wprowadza nowe na obszarze rozwiązania, usługi lub produkty).

Przyjęty sposób oceny kryterium innowacyjności spowodował, że w ramach LSR powstały jedynie innowacje (produkty, usługi) charakterystyczne dla całego obszaru LGD, bez oceniania czy jest to innowacyjne na poziomie gminy czy miejscowości wnioskodawcy.

4.7 Obszar badawczy: Projekty współpracy

LGD na etapie opracowania LSR zaplanowała realizację 3 projekty współpracy na łączną kwotę 40 tys euro. W trakcie realizacji LSR dodano kolejny projekt współpracy, a łączna

wysokość środków wzrosła i wynosi obecnie 304 tys. euro co jest niewątpliwym osiągnięciem:

Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie	Zakres projektu współpracy
1.1 Zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru LGD oraz rozwój bazującej na nich oferty turystycznej	1.1.1 Dbamy o nasze dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Działania promocyjne w zakresie zasobów przyrodniczych i kulturowych. Projekt międzynarodowy.
	1.1.3 Propagujemy edukację ekologiczną	Działania w zakresie inicjatyw na rzecz ochrony środowiska/przyrody. Projekt regionalny.
	1.1.3 Propagujemy edukację ekologiczną	Działania w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami. Projekt międzynarodowy.
	1.1.1 Dbamy o nasze dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Działania promocyjne i edukacyjne w zakresie zasobów przyrodniczych i kulturowych. Projekt regionalny.

Tabela 4.5 Projekty współpracy i ich zakres

Źródło: Opracowanie własne

Pytanie badawcze: Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?

LGD zrealizowała 3 projekty współpracy, w tym dwa międzynarodowe, kolejny projekt jest na etapie oceny:

1. „Kultura bez granic” – projekt zrealizowany z jednym partnerem z województwa dolnośląskiego (LGD Dobra Widawa). Projekt miał na celu poprawę dostępu do edukacji ekologicznej i kulturowej mieszkańców. W przypadku Stowarzyszenia „BOWH” kluczowe znaczenie w projekcie miało uruchomienie Centrum Edukacyjno-Szkoleniowego Ekokultura w Krzyżowicach (otwarcie miało miejsce w 2021 r.). W ramach projektu odbyły się również warsztaty oraz różnorodne wydarzenia kulturalne.

Edukacja ekologiczna jest jednym z priorytetowych obszarów działania LGD, projekt miał wpisać się w realizację tego priorytetu.

2. „Dobre bo lokalne” – projekt międzynarodowy, 7 partnerów (w tym jeden czeski); jego celem była popularyzacja i przygotowanie produktów regionalnych do wejścia na

komercyjne rynki, a dzięki nim wsparcie lokalnej przedsiębiorczości. W ramach operacji zostało przeprowadzonych szereg komplementarnych działań: inwentaryzacja zasobów, interaktywna mapa twórców, badanie rynku i strategia marketingowa, szkolenia, konkurs na produkt lokalny, katalog, jarmark folkloru, wyjazd studyjny, cykl odcinków telewizyjnych. Powstał również sklep internetowy z produktami lokalnymi.

3. „Eko LGD” – projekt międzynarodowy, w projekcie uczestniczyło 5 partnerów z Polski i jeden z Czech. Projekt dotyczył edukacji ekologicznej (głównie tematyka odpadowa) – ten temat po raz pierwszy był podjętych w ramach projektu współpracy. Warsztaty były skierowane do szkół podstawowych, wydana została również książeczka z ćwiczeniami dla dzieci, odbył się również wyjazd studyjny do czeskiego partnera.

Obecnie zrealizowane zostały 3 projekty współpracy. Najważniejsze efekty ich realizacji to powstanie Centrum Edukacyjno-Szkoleniowego Ekokultura, inwentaryzacja lokalnych producentów i usługodawców oraz otwarcie sklepu internetowego, badanie rynku i przygotowanie strategii marketingowej dla produktów i usług lokalnych.

Warto natomiast podkreślić, że projekty zostały zaplanowane w powiązaniu z strategicznymi kierunkami rozwoju obszaru oraz na zasadzie integracji lokalnych zasobów oraz współpracy partnerskiej na obszarze.

Pytanie badawcze: Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Kształt projektów współpracy mocno zależny jest od wytycznych dotyczących ich tworzenia i wdrażania. Ponieważ jeszcze nie wiadomo jak będą one wyglądać w latach 2023 – 2027 trudno jednoznacznie określić jaką powinny mieć formę.

Z punktu widzenia doświadczeń LGD za szczególnie sensowne należy uznać wybudowanie Centrum Ekokultura, które będzie trwałym punktem wyjścia do dalszych działań, powstała infrastruktura będzie służyć samemu LGD. Na tej podstawie można budować dalszą strategię działania LGD, które musi szukać dla siebie nowej formuły działania, bo w przyszłości środki z UE będą mniejsze lub się skończą, należy znaleźć sposób, by partnerstwo nie zostało rozwiązane, żeby miało możliwość utrzymać się w innej formule. Temu właśnie mogą służyć projekty współpracy – budowaniu i szukaniu nowej formuły działania.

4.8 Obszar badawczy: Ocena funkcjonowania LGD

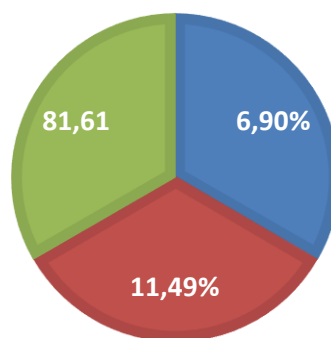
4.8.1 Struktura LGD

W wyniku budowania partnerstwa, członkami LGD zostały zarówno podmioty sektora publicznego, gospodarczego jak i społecznego, w tym osoby fizyczne działające na rzecz rozwoju obszaru objętego LSR oraz rolnicy. Liczba członków LGD wynosi 87. W skład LGD wchodzi 5 jednostek samorządu terytorialnego - Gmin wchodzących w skład obszaru LGD, 10 przedsiębiorców, 12 organizacji pozarządowych, 1 instytucja kultury, 3 Duszpasterstwa oraz 56 osób fizycznych, aktywnie działające społecznie na obszarze LGD.

Statut Stowarzyszenia określa szczegółowo zasady rozszerzenia składu Stowarzyszenia, zasady utraty członkostwa oraz określa prawa i obowiązki członków.

Wśród członków LGD są podmioty, które działają na rzecz grup defaworyzowanych wymienionych w diagnozie LSR. Szczególnie Stowarzyszenia/Fundacja w swoich działaniach realizują różnorodne przedsięwzięcia skierowane do tych grup. LGD przewiduje wsparcie ukierunkowane na grupy defaworyzowane określone w LSR. Jedno z najważniejszych założeń polega na zwiększeniu liczby miejsc pracy oraz utworzeniu działalności gospodarczych m.in. przez osoby należące do tych grup. Ponadto LSR zakłada realizację operacji, w tym przez organizacje działające aktywnie na rzecz mieszkańców, które będą skierowane do grup defaworyzowanych.

■ sektor publiczny ■ sektor gospodarczy ■ sektor społeczny

Wykres 4.1 Udział poszczególnych sektorów w Stowarzyszeniu „Brzesko–Oławska Wieś Historyczna”

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenie „Brzesko – Oławska Wieś Historyczna”

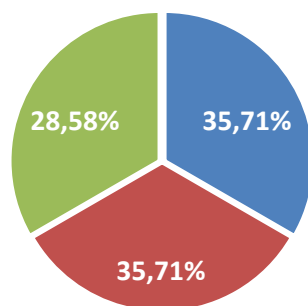
4.8.2 Skład i reprezentatywność organu decyzyjnego LGD

Zgodnie z zapisami Statutu Stowarzyszenia „Brzesko-Oławska Wieś Historyczna” organem decyzyjnym w Stowarzyszeniu jest Rada, w skład której obecnie wchodzi 13 członków wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków spośród członków Stowarzyszenia. Zgodnie z zapisami Statutu, ponad 70% członków Rady stanowią partnerzy gospodarczy i społeczni oraz inne podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym mieszkańcy i organizacje pozarządowe. Szczegółowy sposób funkcjonowania Rady, określa Regulamin Rady, uchwalony przez Walne Zebranie Członków, określający między innymi sposób wyłączenia członków Rady w przypadku zaistnienia okoliczności, które mogłyby rodzić podejrzenia o stronniczość i stanowi on Załącznik do wniosku o wybór LSR.

Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach przyjętej przez Stowarzyszenie LSR. W celu zapewnienia prawidłowej oceny operacji w trakcie posiedzenia Rady, w Regulaminie Rady przewidziano stały sposób kontroli czynności wykonywanych przez członków Rady podczas poszczególnych głosowań nad wyborem operacji. Funkcje kontrolne podczas posiedzenia, pełnić będzie dwóch Sekretarzy, wybieranych każdorazowo na każdym posiedzeniu spośród Członków Rady. Opracowany został także plan szkoleń dla członków Rady w celu zapewnienia zwiększenia kompetencji członków i nabycia przez nich wiedzy merytorycznej i praktycznej w zakresie wykonywanych obowiązków przy ocenie i wyborze operacji.

Rada posiadała w swoim składzie reprezentantów wszystkich 3 sektorów – sektor publiczny stanowi 28,58% sektor gospodarczy 35,71%, sektor społeczny 35,71%, z czego 35,71% to kobiety. W składzie organu decyzyjnego, na dzień przyjęcia LSR, znajdowały się 2 osoby poniżej 35 roku życia.

Stowarzyszenie „Brzesko-Oławska Wieś Historyczna” prowadzi Rejestr interesów członków Rady, aby zapewnić wybór operacji bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu i unikania konfliktu interesów. W rejestrze zawarte są informacje o powiązaniach branżowych członków Rady. Rejestr prowadzony jest przez Zarząd Stowarzyszenia i aktualizowany przed każdym posiedzeniem Rady, aby umożliwić identyfikację charakteru powiązań członków Rady z wnioskodawcami i poszczególnymi projektami/operacjami.

■ sektor społeczny ■ sektor gospodarczy ■ sektor publiczny

Wykres 4.2 Udziały poszczególnych sektorów w Radzie Programowej

Źródło: Opracowanie własne LGD Stowarzyszenie „Brzesko–Oławska Wieś Historyczna”

4.8.3 Zasady funkcjonowania LGD

Działalność Stowarzyszenia „Brzesko-Oławska Wieś Historyczna” opiera się głównie na przepisach ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku Prawo o stowarzyszeniach (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 1393) oraz ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. 2015 r., poz. 378) oraz przepisach wewnętrznych uchwalonych przez Walne Zebranie Członków lub Zarząd Stowarzyszenia. Dokumentem określającym podstawy działania LGD jest Statut, uchwalony przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia – najwyższy organ w LGD. Statut określa cele Stowarzyszenia, sposób realizacji tych celów i zawiera regulacje dotyczące praw i obowiązków Członków LGD, określa kompetencje organów LGD (Walnego Zebrania Członków, Zarządu, Rady, Komisji Rewizyjnej), sposób wybierania i odwoływania organów LGD, reprezentatywność tych organów oraz sposób zarządzania majątkiem LGD. Statut zawiera również Regulamin Zarządu i Regulamin Komisji Rewizyjnej, określający ich zadania, a także sposób wyboru i odwoływania. W Statucie zawarte są uregulowania dotyczące kompetencji zatwierdzania LSR, kryteriów wyboru i ich zmian. Walne Zebranie Członków zwoływane jest w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy. Sposób procedowania podczas posiedzenia, określa Regulamin uchwalony przez Walne Zebranie Członków. Dokumentem określającym i regulującym zasady działalności Rady - organu uprawnionego do wyboru operacji, jest Regulamin Rady uchwalony przez Walne Zebranie Członków i tylko Walne Zebranie Członków ma prawo dokonywania zmian w Regulaminie. Działalność LGD opiera się na pracy Biura. Regulamin Biura zawierający strukturę zatrudnienia, opis poszczególnych stanowisk pracy, w tym opis

zadań wykonywanych przez poszczególnych pracowników, uregulowania dotyczące czasu pracy i godzin otwarcia Biura, zasady wynagradzania oraz opis warunków biurowych, uchwała Zarząd LGD. Nabór pracowników do Biura LGD jest otwarty i konkurencyjny, a dokumentem, który określa sposób naboru pracowników do Biura LGD jest Regulamin naboru pracowników uchwalony przez Walne Zebranie Członków. Zasady przetwarzania danych osobowych w LGD reguluje Uchwała Zarządu w sprawie ustalenia Polityki bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych w Stowarzyszeniu „Brzesko-Oławska Wieś Historyczna”.

4.8.4 Potencjał ludzki Lokalnej Grupy Działania a Regulamin Rady, Zarządu, Biura

Podstawowym zadaniem i celem LGD jest wdrażanie LSR na poziomie obszaru swojej działalności. Członkowie LGD, a tym samym członkowie poszczególnych organów oraz pracownicy Biura posiadają niezbędną wiedzę, doświadczenie i kompetencje do zrealizowania zamierzonych celów. LGD na poziomie decyzyjnym wyboru operacji do finansowania zapewnia reprezentatywność poszczególnych sektorów w składzie Rady, część członków Rady czynnie uczestniczyła już w pracach Rady i posiada doświadczenie w zakresie wdrażania LSR w okresie programowania 2007-2013. Ponadto dla wszystkich członków Rady zaplanowano szkolenia w zakresie podniesienia ich kompetencji i wiedzy przy ocenie operacji i pracy w Radzie. Wysokie kwalifikacje do pracy przy wdrażaniu LSR posiadają również obecnie zatrudnieni pracownicy Biura. Swoje zadania wykonują w granicach określonych w cyt. wyżej ustawach oraz przepisach wewnętrznych, a także na podstawie uchwał Walnego Zebrania Członków oraz Zarządu LGD. Kompetencje pracowników opisano w części 3.1 Opis sposobu powstania i doświadczenia LGD. Istotną i bardzo ważną rolę w zarządzaniu LGD mają członkowie Zarządu. W skład Zarządu wchodzi osoby z dużym doświadczeniem w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi, są to również osoby pełniące często stanowiska kierownicze w swoich macierzystych zakładach pracy oraz osoby będące przedstawicielami organizacji pozarządowych. W celu zwiększenia kompetencji zarówno członków Zarządu oraz pracowników Biura, planuje się przeprowadzenie szkoleń obejmujących tematykę nowego okresu programowania, wykonywania nowych obowiązków przez pracowników Biura, rozszerzenia kompetencji w celu lepszej organizacji pracy w Biurze oraz zarządzania LGD.

Pytanie badawcze: Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?

Podczas przeprowadzonych badań pozytywnie oceniono relacje i współpracę między partnerami, z tych relacji zadowoleni są przedstawiciele wszystkich sektorów. Dodatkowo w partnerstwie jest mało konfliktów a zgodna jest praca Zarządu oraz Rady. Warto podkreślić, że relacje z niektórymi podmiotami wychodzą poza relacje formalne, podtrzymywane w sferze prywatnej. Respondenci twierdzą, że każdy sektor działa w inny sposób: organizacje realizują projekty, sektor publiczny realizuje projekty i wspiera inne sektory w realizacji projektów, sektor gospodarczy wydaje się mniej zaangażowany, jego aktywność dotyczy głównie z korzystania z możliwości zarobkowania przy różnych projektach realizowanych w LGD lub ze wsparcia LGD („sektor gospodarczy nie chce organizować festynu, ale chce zarabiać pieniądze, np. na tym festynie”). Partnerzy z różnych sektorów mogą na siebie liczyć w realizacji projektów, można liczyć na ich wsparcie i pomoc. Istnieje również równowaga między sektorami, respondenci podkreślają, że nie dominuje żaden z sektorów (wspominają tutaj szczególnie postawę sektora publicznego, który nie próbuje niczego narzucać, np. pomysłu na strategię rozwoju). Osoby reprezentujące sektor społeczny oraz gospodarczy bardzo dobrze oceniały współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe mogą liczyć na wsparcie sektora publicznego podczas realizacji projektów.

Przedstawicielki LGD podkreślały, że mają dobre relacje z organizacjami pozarządowymi oraz samorządami, przy realizacji różnych projektów LGD zawsze może liczyć na wsparcie i pomoc samorządów i różnych instytucji publicznych (m.in. bibliotek, szkół, domów kultury), które na przykład użyczały miejsca, pomagały w rekrutacji. Dobre relacje i współpraca z samorządami wynika m.in. z tego, że w poszczególnych jednostkach są wydelegowane osoby odpowiedzialne za kontakty z LGD oraz zaangażowane i sprzyjające działalności LGD.

Warto podkreślić, że pandemia wpłynęła na aktywność członków LGD, jest problem z ponowną aktywizacją członków, zmniejszyła się liczba osób, które są gotowe przyjeżdżać na spotkania.

Respondenci podkreślają duże zaangażowanie biura oraz Pani Prezes w budowanie relacji w ramach LGD, m.in. poprzez wyjazdy studyjnych, w których dba się o różnorodność, zaprasza się do nich kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, seniorów, przedstawiciele poszczególnych sektorów. Włączanie ludzi z różnych środowisk pomaga również w promocji

LGD, coraz więcej mieszkańców wie, że LGD istnieje i czym się zajmuje, marka LGD jest coraz bardziej rozpoznawalna. Sporo respondentów podkreśla, że chętnie uczestniczą w tym, co organizuje LGD, w tym w formalnych spotkaniach. LGD opisywane jest również jako podmiot, który potrafi do siebie przyciągać ludzi i zarażać chęcią do działania.

Respondenci nie znajdują złych stron funkcjonowania partnerstwa czy obszarów, które wymagałyby zmiany.

Ankietowani beneficjenci generalnie zgodzili się co do następujących stwierdzeń: „Znam cele i założenie LSR”, „LGD dostarcza kompletnej i rzetelnej wiedzy potrzebnej do rozwiązania problemu”, „Pracownicy biura LGD w razie problemów szybko reagują i służą wsparciem”, „LGD jest otwarte na współpracę z innymi podmiotami”, „Działalność LGD jest potrzebna”, „Bez LGD obszar rozwijałby się gorzej”, „Widzę na obszarze gminy inwestycje i działania finansowane ze środków UE”, „Dzięki działalności LGD obszar (gmina) jest bardziej znany w okolicy”, „Poprzez LSR mieszkańcy mogą mieć realny wpływ na to co dzieje się w ich najbliższym otoczeniu”, „LSR odpowiada realnym potrzebom obszaru”, „Jestem poinformowany/a o aktualnych działaniach LGD”, „Jestem poinformowany/a o aktualnych działaniach LGD”, „Mieszkańcy chcą, aby działania zrealizowane w ramach LSR były kontynuowane”. Najmniej wskazań pozytywnych (80%) miało stwierdzenie „LGD pyta mieszkańców o ich potrzeby i konsultuje kierunki rozwoju obszaru na którym działa”.

W odpowiedzi na pytanie badawcze należy jednoznacznie stwierdzić, że sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR. Uczestnicy prowadzonych badań zwracali uwagę, że LGD to nie tylko dodatkowe środki na rozwój obszaru ale również forum wymiany wiedzy i doświadczeń, platforma do nawiązywania kontaktów pomiędzy podmiotami z różnych sektorów oraz ważny aktor lokalny. Takie patrzyenie na LGD świadczy o dobrze rozwiniętym partnerstwie lokalnym, świadomym swoich zadań oraz możliwości. Warto zwrócić uwagę na wskazywaną równowagę pomiędzy sektorami w ramach LGD.

Podczas badań nie pojawiły się głosy o konfliktach w ramach LGD czy trudności w podejmowaniu decyzji podczas walnych zebrań oraz w ramach pozostałych ważnych ciał statutowych, tj. Zarządu oraz Rady.

Pytanie badawcze: Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?

Sukces lub porażka operacyjna we wdrażaniu LSR w dużej mierze zależały od działalności biura LGD oraz jego efektów. Warto podkreślić, że samo LGD dokonywało systematycznej wewnętrznej ewaluacji zarówno dotyczącej: oceny prowadzonych działań szkoleniowych czy oceny prowadzonego doradztwa.

Analiza raportów z tych badań jednoznacznie pokazuje wysoką ocenę funkcjonowania LGD w badanych aspektach. Pewne informacje pozyskać można również z sprawozdań rocznych.

PODDZIAŁANIE 19.4 Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji				
Nazwa wskaźnika	Dezagregacja	Rodzaj wskaźnika	Jednostka miary	Realizacja (w jednostce miary)
Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD	-	Produkt	Osobodzień	122
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	Ogółem	Produkt	Sztuka	348
	Osoby fizyczne	Produkt	Sztuka	254
	Instytucje	Produkt	Sztuka	94
	Liczba podmiotów, które złożyły wnioski o przyznanie pomocy	Produkt	Sztuka	166
	Liczba podmiotów, które zawarły umowę o przyznaniu pomocy	Rezultat	Sztuka	126

Tabela 4.6 Wskaźniki obowiązkowe – poddziałanie 19.4 Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji

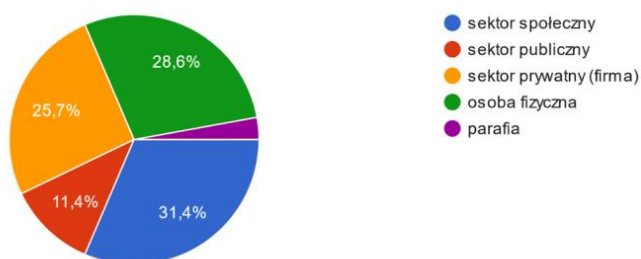
Źródło: Opracowanie własne LGD na potrzeby sprawozdania rocznego z realizacji LSR

Powyższe dane pokazują, że zarówno pracownicy oraz członkowie organów LGD podnosili swoją wiedzę i kompetencje oraz, że w bardzo szerokim zakresie świadczona była pomoc

doradczą, szczególnie dla osób fizycznych zainteresowanych podejmowaniem działalności gospodarczej. Wspomniane powyżej działania z zakresu ewaluacji wewnętrznej pokazały wysoką ocenę jakości świadczonego wsparcia szkoleniowego oraz doradztwa.

Na potrzeby niniejszego raportu przeprowadzono również badania ankietowe wśród beneficjentów. O naborze wniosków w LGD respondenci najczęściej dowiadywali się (pytanie wielokrotnego wyboru) ze strony internetowej LGD (42,9%) z bezpośrednich kontaktów z członkami LGD (40%), oraz od innych osób (31,4%). Z materiałów drukowanych wiedzę czerpało 11,4% ankietowanych, z tradycyjnych mediów 8,6% respondentów, 5,7% z maila wysłanego przez LGD, jedna osoba (2,9%) dowiedziała się od przełożonego.

Jaki rodzaj podmiotu Pan/Pani reprezentuje?
35 odpowiedzi

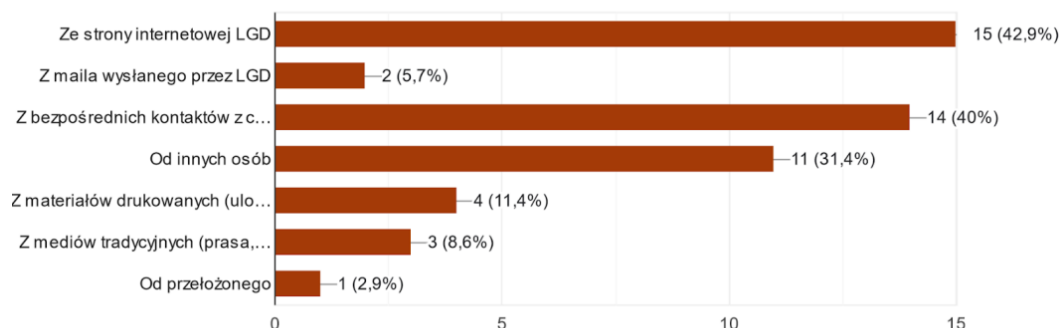

Wykres 4.3 Reprezentacja sektorów beneficjentów biorących udział w badaniach ankietowych

Źródło: Opracowanie własne

Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o naborze wniosków w LGD?

35 odpowiedzi

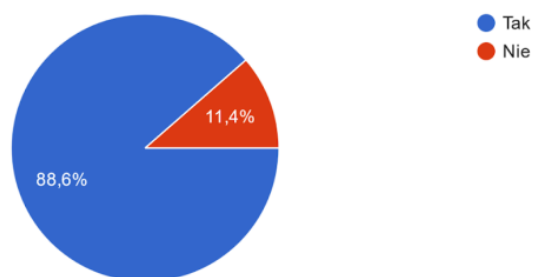

Wykres 4.4 Źródła informacji o naborze wniosków w LGD

Źródło: Opracowanie własne

Ze wsparcia LGD na etapie naboru skorzystała większość ankietowanych, a udzielone wsparcie oceniane jest przez ankietowanych pozytywnie. Na etapie składania wniosku 88,6% ankietowanych skorzystało ze wsparcia ze strony LGD. Zdecydowana większość ankietowanych, którzy skorzystali z tej opcji, ocenia to wsparcie bardzo dobrze (96,8%) bądź dobrze (6,5%), zaś 3,2% przeciętnie.

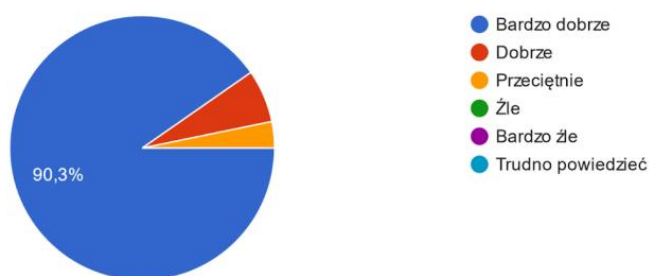
Czy na etapie składania wniosku korzystał/a Pan/Pani z jakiejś formy wsparcia ze strony LGD?
35 odpowiedzi

Wykres 4.5 Beneficjenci korzystający ze wsparcia LGD na etapie składania wniosków

Źródło: Opracowanie własne

Jak ocenia Pan/Pani wsparcie udzielone przez LGD na etapie składania wniosku?
31 odpowiedzi

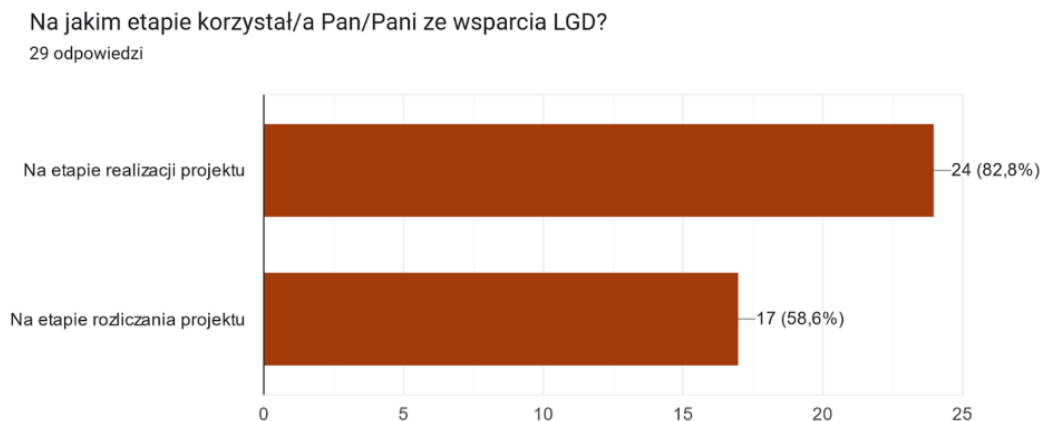

Wykres 4.6 Ocena wsparcia LGD na etapie składania wniosków

Źródło: Opracowanie własne

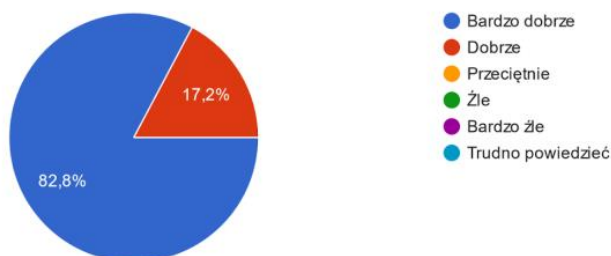
Na etapie realizacji lub rozliczania projektu wszyscy beneficjenci korzystali ze wsparcia LGD. Większość tych ankietowanych, którzy korzystali ze wsparcia, korzystała z tej pomocy na obu

etapach: ponad 82,8% na etapie realizacji i 58,6% na etapie rozliczania. Wsparcie to jest oceniane bardzo dobrze (82,8%) lub dobrze (17,2%).

Wykres 4.7 Beneficjenci korzystający ze wsparcia LGD na etapie realizacji i rozliczania wniosków

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 4.8 Ocena wsparcia LGD na etapie realizacji bądź rozliczania wniosków

Źródło: Opracowanie własne

Widać więc, że wsparcie doradcze ze strony biura LGD oceniane jest jednoznacznie pozytywnie.

Podczas badań jakościowych uczestnicy stwierdzili, że praca biura jest oceniana bardzo pozytywnie w każdym badanym aspekcie. Duże znaczenie ma to, że zespół biura jest stały, nie ma rotacji oraz to, że pracownicy biura są kompetentni. Pracownicy biura opisywani są

również jako pasjonaci, którzy znają się na swojej pracy, są kompetentni i pomocni, można liczyć na nich w różnych sprawach. Przy realizacji projektów można liczyć na wsparcie biura („widać, że zależy im na tych projektach”), dodatkowo biuro opisywane jest jako „otwarte – zawsze ktoś tam jest, zawsze ktoś odbierze telefon”. Zdaniem respondentów, część projektów nie otrzymałoby finansowania, gdyby nie wsparcie i doradztwo ze strony biura.

LGD stawia duży nacisk na utrzymywanie kontaktu, przekazywanie informacji (o naborach, działaniach, spotkaniach, wydarzeniach partnerów). Respondenci podkreślają, że dostęp do informacji jest bardzo dobry. Komunikacja odbywa się wszystkimi dogodnymi kanałami (osobista, mailowa, telefoniczna, media społecznościowe).

Skuteczność działań biura LGD jest bardzo dobra, co potwierdzają przeprowadzone badania oraz ewaluacja wewnętrzna LGD. Działania podejmowane przez biuro zostały ocenione jednoznacznie pozytywnie przez mieszkańców, beneficjentów oraz członków organów LGD. Badania wykazało, że najlepszymi źródłami informacji o działaniach LGD i PROW 2014-2020 są Internet (szczególnie strona LGD oraz mailing) oraz kontakty bezpośrednie z członkami LGD.

Pytanie badawcze: Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?

Uczestnicy prowadzonych badań jednoznacznie stwierdzili, że nie ma konieczności wprowadzania zmian w działaniach by skuteczniej realizować cele LSR. Obecne działania biura LGD i ich efektywność pozwalają ocenić, że proces skutecznego wdrażania LSR realizowany jest prawidłowo.

4.9 Obszar badawczy: Ocena procesu wdrażania

Proces wdrażania LSR stanowi jeden z najważniejszych aspektów oceny podczas prowadzonej ewaluacji. Aspekt ten oceniany może być zarówno w wymiarze jakościowym jak i ilościowym.

Pytanie badawcze: Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?

W odpowiedzi na to pytanie najlepiej posłużyć się danymi dotyczącymi finansowej realizacji celów oraz przedsięwzięć z sprawozdania z realizacji LSR zaktualizowanymi na koniec czerwca 2022 roku.

Cele ogólne				Cele szczegółowe			
Nazwa	Budżet w LSR [EUR]	Realizacja budżetu [EUR]	Realizacja budżetu [%]	Nazwa	Budżet w LSR [EUR]	Realizacja budżetu [EUR]	Realizacja budżetu [%]
1. Poprawa poziomu życia mieszkańców w oparciu o zachowanie walorów obszaru, rozwój przedsiębiorczości i integrację społeczności na obszarze „Brzesko-Oławskiej Wsi Historycznej”	3 818 500,00	3 150 216,80	82,50%	1.1 Zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru LGD oraz rozwój bazującej na nich oferty turystycznej	1 511 720,87	1 371 060,05	90,70%
				1.2 Rozwój gospodarczy obszaru poprzez stworzenie zaspokajającego potrzeby społeczne lokalnego systemu produkcji i usług	1 504 024,97	1 195 813,75	79,51%

				1.3 Wzrost integracji społecznej mieszkańców obszaru LGD	802 754,16	583 343,00	72,67%
--	--	--	--	--	---------------	---------------	--------

Tabela 4.7 Stopień realizacji finansowej celów ogólnych i celów szczegółowych

Źródło: Opracowanie własne LGD na potrzeby sprawozdania rocznego z realizacji LSR

Przedsięwzięcia					
Nazwa	Budżet w LSR [EUR]	Pomoc przyznana		Pomoc wypłacona	
		Realizacja budżetu [EUR]	Realizacja budżetu [%]	Realizacja budżetu [EUR]	Realizacja budżetu [%]
1.1.1 Dbamy o nasze dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	278 821,04	309 366,25	110,96%	266 015,14	95,41%
1.1.2 Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej	995 149,83	823 943,80	82,80%	452 380,94	45,46%
1.1.3. Propagujemy edukację ekologiczną	237 750,00	237 750,00	100,00%	148 542,00	62,48%

1.2.1 Przedsiębiorcza i aktywna wieś	1 496 274,97	1 188 063,75	79,40%	906 480,20	60,58%
1.2.2 Wiedza i kompetencje kluczem do sukcesu	7 750,00	7 750,00	100,00%	7 750,00	100,00%
1.3.1 Kompetentne i aktywne organizacje pozarządowe	484 500,00	484 500,00	100,00%	398 389,70	82,23%
1.3.2 Aktywizacja i integracja	318 254,16	98 843,00	31,06%	93 254,16	29,30%
RAZEM	3 818 500,00	3 150 216,80	X	2 272 812,14	X

Tabela 4.8 Stopień realizacji finansowej przedsięwzięć

Źródło: Opracowanie własne LGD na potrzeby sprawozdania rocznego z realizacji LSR

Generalnie uznać można, że realizacja finansowa LSR przebiega w zadowalający sposób. Na tym etapie wdrażania realizacja celu ogólnego na poziomie co najmniej 82,5% jest bardzo zadowalająca. Stopień osiągnięcia poziomu zakontraktowania wynika m.in. ze zwiększania środków na nabory wniosków z zakresu przedsiębiorczości otrzymanych w ramach dodatkowych środków i byłby osiągnięty w jeszcze większym stopniu przy wstępnie zakładanym wsparciu. Na pewno należy większą uwagę poświęcić tym celom szczegółowym oraz przedsięwzięciom, których stopień realizacji odbiega od pozostałych, szczególnie, że dotyczy to również przedsięwzięć bezpośrednio związanych z głównymi kierunkami rozwoju wskazanymi w LSR – np. niecałe 80% środków zakontraktowanych na przedsiębiorczość.

Zgodnie z informacjami od biura LGD monitoring stopnia realizacji wskaźników przewidziany jest na 2023 i prowadzony będzie z wykorzystaniem ankiety monitorującej.

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Jednostka miary	Stan początkowy	Stan docelowy
Cel ogólny 1. Poprawa poziomu życia mieszkańców w oparciu o zachowanie walorów obszaru, rozwój przedsiębiorczości i integrację społeczności na obszarze „Brzesko-Oławskiej Wsi Historycznej”	1.1 Zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru LGD oraz rozwój bazującej na nich oferty turystycznej	Liczba osób, które podniosą swoją wiedzę na temat zasobów przyrodniczych i kulturowych	osoba	0	500

		Liczba osób, które odwiedziły obiekty zabytkowe udostępnione na cele turystyczne	osoba	0	1200
		Liczba odbiorców przeprowadzonych działań promocyjnych	osoba	0	30000

		Liczba osób korzystających z nowopowstałej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	osoba	0	1000

	1.2 Rozwój gospodarczy obszaru poprzez stworzenie zaspokajającego potrzeby społeczne lokalnego systemu produkcji i usług	Liczba utworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla przedstawicieli grup defaworyzowanych	szt.	0	32
		Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem	osoba	0	8
	1.3 Wzrost integracji społecznej mieszkańców obszaru LGD	Liczba przedstawicieli organizacji pozarządowych,	osoba	0	35

		którzy podnieśli swoje kompetencję			
		Liczba młodzieży, która wzięła udział w działaniach aktywizacyjnych	osoba	0	60
		Liczba seniorów, którzy wzięli udział w działaniach aktywizacyjnych	osoba	0	200
		Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD	osoba	0	40
		Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno – konsultacyjnych	osoba	0	150

		Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD	osoba	0	130

Tabela 4.9 Planowane do osiągnięcia wskaźniki rezultatu

Źródło: Opracowanie własne LGD na potrzeby sprawozdania rocznego z realizacji LSR

Przyjrzyjmy się jak wygląda stopień realizacji wskaźników produktu:

Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%)	
				U	P
1.1.1 Dbamy o nasze dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Liczba działań promujących walory i zasoby kulturowe i przyrodnicze obszaru	szt.	16	100,00%	100,00%
	Liczba imprez przybliżających mieszkańcom dziedzictwo historyczne i kulturowe	szt.	7	100,00%	100,00%
	Liczba działań na rzecz rozwoju edukacji regionalnej i przyrodniczej (np. warsztaty tworzenia produktów lokalnych, publikacje i inne)	szt.	8	100,00%	87,50%
	Liczba obiektów zabytkowych, archeologicznych i przyrodniczych poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	szt.	9	100,00%	100,00%
	Liczba utworzonych lub doposażonych muzeów, izb pamięci, izb regionalnych i innych miejsc	szt.	3	100,00%	100,00%

	Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	szt.	1	100,00%	100,00%
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	szt.	4	150,00%	150,00%
1.1.2 Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej	Liczba utworzonych i/lub oznakowanych ścieżek i szlaków	szt.	3	100,00%	33,33%
	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej i/lub miejsc integracji mieszkańców	szt.	73	95,89%	57,53%
	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej i/lub miejsc integracji mieszkańców wzbogacających ofertę edukacyjną Centrum Edukacyjno- Szkoleniowego Ekokultura w Krzyżowicach	szt.	1	0,00%	0,00%
	Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje	szt.	9	211,11%	177,77%
	Liczba działań promocyjnych w zakresie oferty turystycznej	szt.	4	100,00%	100,00%
1.1.3. Propagujemy edukację	Liczba działań edukacyjnych związanych z OZE	szt.	1	100,00%	100,00%

ekologiczną	Liczba inicjatyw na rzecz ochrony środowiska/przyrody	szt.	3	100,00%	66,66%
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	szt.	2	100,00%	50,00%
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	szt.	8	100,00%	75,00%
1.2.1 Przedsiębiorcza i aktywna wieś	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	45	68,89%	37,77%
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	szt.	10	90,00%	70,00%
	Liczba szkoleń podnoszących kompetencję osób realizujących operację z zakresu przedsiębiorczości	szt.	5	100,00%	40,00%
	Liczba powstałych Lokalnych Programów Przedsiębiorczości	szt.	1	100,00%	0,00%
1.2.2 Wiedza i kompetencje kluczem do sukcesu	Liczba spotkań z przedsiębiorcami	szt.	3	100,00%	0,00%
	Liczba publikacji	szt.	1	100,00%	0,00%
	Liczba szkoleń z zakresu nowoczesnych technologii	szt.	1	100,00%	0,00%
1.3.1 Kompetentne i aktywne organizacje	Liczba spotkań w ramach forum organizacji pozarządowych	szt.	5	100,00%	60,00%

pozarządowe	Liczba działań szkoleniowych i doradczych podnoszących kompetencję przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych	szt.	5	100,00%	40,00%
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	osobodzień	32	100,00%	87,50%
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	osobodzień	90	100,00%	73,33%
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	szt.	170	100,00%	200,58%
	Liczba miesięcy funkcjonowania biura LGD	miesiąc	104	100,00%	65,38%
	Plan komunikacji w okresie 2016-2020	szt.	1	100,00%	0,00%
	Liczba spotkań w ramach forum młodzieży	szt.	5	100,00%	100,00%
	Liczba zrealizowanych spotkań międzypokoleniowych	szt.	5	100,00%	100,00%
	Liczb działań włączających seniorów w życie społeczne obszaru	szt.	5	100,00%	100,00%
	Liczba działań z zakresu propagowania zdrowego i aktywnego trybu życia	szt.	8	100,00%	100,00%
1.3.2 Aktywizacja i integracja	Liczba działań aktywizujących lokalną społeczność	szt.	13	0,00%	0,00%

	Liczba działań z zakresu wyposażenia świetlic i/lub organizacji form spędzania czasu wolnego	szt.	10	0,00%	0,00%
	Liczba przygotowanych koncepcji Smart Village	szt.	10	0,00%	0,00%
	Liczba wizyt studyjnych	szt.	2	100,00%	100,00%
	Liczba konkursów aktywizujących społeczność lokalną	szt.	5	100,00%	60,00%
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	szt.	5	100,00%	80,00%

Tabela 4.10 Stopień realizacji wskaźników produktu

Źródło: Opracowanie własne LGD na potrzeby sprawozdania rocznego z realizacji LSR

Stopień realizacji wskaźników produktu jest na bardzo wysokim poziomie, szczególnie patrząc na dane dotyczące wskaźników dla działań, na które zawarta została umowa. Należy więc monitorować czy na etapie realizacji i rozliczenia danych operacji również utrzymany zostanie taki poziom wskaźników. Szczególnie istotne jest monitorowanie wskaźników dotyczących przedsięwzięć związanych z przedsiębiorczością. Obecnie wskaźnik „Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa” na poziomie zawartych umów to niecałe 69% a na poziomie rozliczonych umów jedynie niecałe 39%. Stopień osiągnięcia poziomu zakontraktowania wynika m.in. ze zwiększania środków na nabory wniosków z zakresu przedsiębiorczości otrzymanych w ramach dodatkowych środków i byłby osiągnięty w jeszcze większym stopniu przy wstępnie zakładanym wsparciu.

Realizacja Wskaźników obowiązkowych PROW:

PODDZIAŁANIE 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność					
Nazwa wskaźnika	Dezagregacja	Rodzaj wskaźnika	Jednostka miary	Realizacja (w jednostce miary)	
				U	P
Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	Ogółem	Produkt	Sztuka	31	17
	Osoby niepełnosprawne – posiadające orzeczenie o niepełnosprawności	Produkt	Sztuka	-	-
	Osoby bezrobotne – zarejestrowane w urzędzie pracy	Produkt	Sztuka	0	0
	Osoby powyżej 50 roku życia	Produkt	Sztuka	0	0
	Osoby młode do ukończenia 25 roku życia	Produkt	Sztuka	0	0
	Mężczyźni	Produkt	Sztuka	7	5
	Kobiety	Produkt	Sztuka	24	12
Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	-	Produkt	Sztuka	9	7

Liczba utworzonych miejsc pracy	Ogółem	Rezultat	Ekwiwalent pełnego czasu pracy (EPC)	57	33
	Kobiety	Rezultat	Ekwiwalent pełnego czasu pracy (EPC)	-	-
	Mężczyźni	Rezultat	Ekwiwalent pełnego czasu pracy (EPC)	-	-
	Osoby niepełnosprawne – posiadające orzeczenie o niepełnosprawności	Rezultat	Ekwiwalent pełnego czasu pracy (EPC)	-	-
	Osoby bezrobotne – zarejestrowane w urzędzie pracy	Rezultat	Ekwiwalent pełnego czasu pracy (EPC)	-	-
	Osoby powyżej 50 roku życia	Rezultat	Ekwiwalent pełnego czasu pracy (EPC)	-	-
	Osoby młode do ukończenia 25 roku życia	Rezultat	Ekwiwalent pełnego czasu pracy (EPC)	-	-
Liczba utrzymanych miejsc pracy	Ogółem	Rezultat	Ekwiwalent pełnego czasu pracy (EPC)	-	-

	Kobiety	Rezultat	Ekwiwalent pełnego czasu pracy (EPC)	-	-
	Mężczyźni	Rezultat	Ekwiwalent pełnego czasu pracy (EPC)	-	-
Liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	-	Produkt	Sztuka	-	-
Liczba podmiotów w ramach sieci w zakresie usług turystycznych	-	Produkt	Sztuka	-	-
Liczba sieci w zakresie krótkich łańcuchów żywnościowych lub rynków lokalnych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	-	Produkt	Sztuka	-	-
Liczba podmiotów w ramach sieci w zakresie krótkich łańcuchów żywnościowych lub rynków lokalnych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	-	Produkt	Sztuka	-	-
Liczba nowych inkubatorów (centrów) przetwórstwa lokalnego	-	Produkt	Sztuka	-	-
Liczba zmodernizowanych inkubatorów (centrów) przetwórstwa lokalnego	-	Produkt	Sztuka	-	-

Liczba podmiotów korzystających z infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych rocznie	-	Rezultat	Sztuka	-	-
Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg	Ogółem	Produkt	Kilometr	-	-
	Drogi wybudowane	Produkt	Kilometr	-	-
	Drogi przebudowane	Produkt	Kilometr	-	-
Liczba osób korzystających z nowej lub przebudowanej infrastruktury drogowej w zakresie włączenia społecznego	-	Rezultat	Osoba	-	-
Liczba godzin pracy wolontariuszy zaangażowanych w realizację operacji	-	Rezultat	Osoba	12558	9561

PODDZIAŁANIE 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność oraz PODDZIAŁANIE 19.3 Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania					
Nazwa wskaźnika	Dezagregacja	Rodzaj wskaźnika	Jednostka miary	Realizacja (w jednostce miary)	
				U	P
Liczba szkoleń	-	Produkt	Sztuka	7	7

Liczba osób przeszkolonych	-	Rezultat	Osoba	80	158
Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań	-	Rezultat	Osoba	X	0
Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Ogółem	Produkt	Sztuka	61	37
	Obiekty noclegowe	Produkt	Sztuka	-	-
	Obiekty gastronomiczne	Produkt	Sztuka	-	-
	Obiekty sportowe/rekreacyjne	Produkt	Sztuka	61	37
Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Ogółem	Produkt	Sztuka	9	6
	Obiekty noclegowe	Produkt	Sztuka	-	-
	Obiekty gastronomiczne	Produkt	Sztuka	-	-

	Obiekty sportowe/rekreacyjne	Produkt	Sztuka	9	6
Liczba nowych miejsc noclegowych	-	Produkt	Sztuka	-	-
Liczba osób, które skorzystały z nowych miejsc noclegowych w ciągu roku w nowych lub przebudowanych obiektach turystycznych	-	Rezultat	Osoba	X	-
Długość wybudowanych lub przebudowanych ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych	Ogółem	Produkt	Kilometr	0	0
	Ścieżki rowerowe	Produkt	Kilometr	0	0
	Szlaki turystyczne	Produkt	Kilometr	0	0
Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	-	Produkt	Sztuka	9	9
Liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego	-	Produkt	Sztuka	0	0

Liczba podmiotów wspartych w ramach operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego	-	Produkt	Sztuka	0	0
Liczba wydarzeń / imprez	-	Produkt	Sztuka	13	13
Liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje	-	Produkt	Sztuka	19	16

PODDZIAŁANIE 19.3 Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania					
Nazwa wskaźnika	Dezagregacja	Rodzaj wskaźnika	Jednostka miary	Realizacja (w jednostce miary)	
				U	P
Liczba przygotowanych projektów współpracy	Ogółem	Produkt	Sztuka	-	-
	Projekty międzyregionalne	Produkt	Sztuka	-	-
	Projekty międzynarodowe	Produkt	Sztuka	-	-
Liczba zrealizowanych projektów współpracy	Ogółem	Produkt	Sztuka	3	2

	Projekty międzyregionalne	Produkt	Sztuka	0	0
	Projekty międzynarodowe	Produkt	Sztuka	2	2
Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby	Ogółem	Rezultat	Sztuka	3	2
	Zasoby przyrodnicze	Rezultat	Sztuka	3	2
	Zasoby kulturowe	Rezultat	Sztuka	2	1
	Zasoby historyczne	Rezultat	Sztuka	0	0
	Zasoby turystyczne	Rezultat	Sztuka	1	0
	Produkty lokalne	Rezultat	Sztuka	2	1
Liczba projektów współpracy skierowanych do grup docelowych	Ogółem	Rezultat	Sztuka	3	2

	Przedsiębiorcy	Rezultat	Sztuka	1	1
	Osoby niepełnosprawne – posiadające orzeczenie o niepełnosprawności	Rezultat	Sztuka	0	0
	Osoby bezrobotne – zarejestrowane w urzędzie pracy	Rezultat	Sztuka	1	1
	Osoby powyżej 50 roku życia	Rezultat	Sztuka	1	1
	Osoby młode od 18 do ukończenia 25 lat	Rezultat	Sztuka	1	1
	Młodzież	Rezultat	Sztuka	0	1
	Kobiety	Rezultat	Sztuka	1	1
	Imigranci	Rezultat	Sztuka	0	0
	Turyści	Rezultat	Sztuka	1	1

	LGD	Rezultat	Sztuka	0	0
	Organizacje pozarządowe	Rezultat	Sztuka	0	0
	Liderzy lokalni	Rezultat	Sztuka	0	0
	Rolnicy	Rezultat	Sztuka	0	0

PODDZIAŁANIE 19.4 Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji				
Nazwa wskaźnika	Dezagregacja	Rodzaj wskaźnika	Jednostka miary	Realizacja (w jednostce miary)
Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD	-	Produkt	Osobodzień	122
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	Ogółem	Produkt	Sztuka	348
	Osoby fizyczne	Produkt	Sztuka	254

	Instytucje	Produkt	Sztuka	94
	Liczba podmiotów, które złożyły wniosek o przyznanie pomocy	Produkt	Sztuka	166
	Liczba podmiotów, które zawarły umowę o przyznaniu pomocy	Rezultat	Sztuka	126
Liczba spotkań / wydarzeń adresowanych do mieszkańców	-	Produkt	Sztuka	-
Liczba konferencji / targów / prezentacji (odbywających się poza terenem LGD) z udziałem przedstawicieli LGD	-	Produkt	Sztuka	-
Liczba odwiedzin strony internetowej LGD	-	Rezultat	Sztuka	-
Liczba złożonych wniosków o przyznanie pomocy w ramach prowadzonych naborów	Ogółem		Sztuka	385

	Wnioski zgodne z LSR	Sztuka	349
	Wnioski wybrane przez LGD	Sztuka	331

Tabela 4.11 Stopień realizacji wskaźników obowiązkowych PROW

Źródło: Opracowanie własne LGD na potrzeby sprawozdania rocznego z realizacji LSR

Konieczność monitorowania wskaźników obowiązkowych PROW, a szczególnie ich dezagregacja do danych szczegółowych pozwala na całościowe, pod kątem ilościowym, przyjrzenie się efektom wdrażania LSR w kontekście choćby rozwoju infrastruktury turystycznej czy rekreacyjnej oraz przyjrzeniu się efektom wsparcia przedstawicieli grup defaworyzowanych, a także pokazać ilościowe efekty zaangażowania biura w działania animacyjne, promocyjne czy doradcze. Większość tych wskaźników obrazuje dużą aktywność i efektywność wdrażania LSR oraz pracy biura LGD.

Pytanie badawcze: Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?

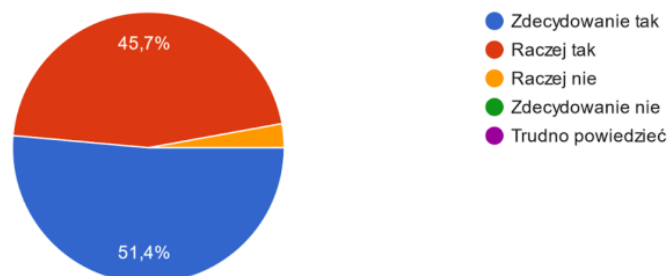
Zgodnie z zapisami Statutu Stowarzyszenia „Brzesko-Oławska Wieś Historyczna” organem decyzyjnym w Stowarzyszeniu jest Rada, w skład której wchodzi od 12 do 14 członków wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków spośród członków Stowarzyszenia. Zgodnie z zapisami Statutu, ponad 70% członków Rady stanowią partnerzy gospodarczy i społeczni oraz inne podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym mieszkańcy i organizacje pozarządowe. Szczegółowy sposób funkcjonowania Rady, określa Regulamin Rady, uchwalony przez Walne Zebranie Członków, określający między innymi sposób wyłączenia członków Rady w przypadku zaistnienia okoliczności, które mogłyby rodzić podejrzenia o stronnictwo i stanowi on Załącznik do wniosku o wybór LSR.

Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach przyjętej przez Stowarzyszenie LSR. W celu zapewnienia prawidłowej oceny operacji w trakcie posiedzenia Rady, w Regulaminie Rady przewidziano stały sposób kontroli czynności wykonywanych przez członków Rady podczas poszczególnych głosowań nad wyborem operacji. Funkcje kontrolne podczas posiedzenia, pełnić będzie dwóch Sekretarzy, wybieranych każdorazowo na każdym posiedzeniu spośród Członków Rady.

Procedury wyboru projektów zostały ocenione jako zdecydowanie przejrzyste i przyjazne przez 51,4% ankietowanych, 45,7% badanych oceniła je jako raczej przejrzyste i przyjazne, jedna osoba wskazała odpowiedź „Raczej nie”.

Wracając do procesu aplikowania: czy procedury wyboru projektów były dla Pana/Pani wystarczająco przejrzyste i przyjazne?

35 odpowiedzi

Wykres 4.9 Ocena procedur wyboru przez beneficjentów

Źródło: Opracowanie własne

W ramach przeprowadzonych badań jakościowych zdaniem uczestników, niektórzy beneficjenci narzekają, że jest zbyt dużo procedur, że jest konieczność przygotowywania tak szczegółowych wniosków. Z drugiej strony uczestnicy twierdzą, że choć procedury mogą być trudne dla niektórych wnioskodawców, LGD służy profesjonalną pomocą i można się zawsze po nią zwrócić. Pojawiły się głosy, że wnioskodawcy oraz firmy konsultingowe nauczyli się, jak wypełniać wnioski, które zostaną dobrze ocenione. Przez to czasami przegrywają lepsze pomysły, ponieważ nie były tak profesjonalnie opisane we wniosku, jak te napisane przez firmy konsultingowe.

Generalnie z wnioskami i projektami najlepiej radzą sobie samorządy, ponieważ są doświadczone, mają odpowiednich specjalistów. Dokuczliwy dla beneficjentów jest brak „poważniejszego zaliczkowania projektów”, większe zaliczki dawałyby większe możliwości działania.

Procedury naboru, wyboru i realizacji projektów należy uznać raczej za przyjazne dla beneficjentów, szczególnie tych z doświadczeniem w pozyskiwaniu środków. Z jednej strony jest to wynikiem wieloletnich już doświadczeń LGD oraz beneficjentów z realizacją projektów ze środków zewnętrznych, w tym PROW, a co za tym idzie znajomością procedur realizacji projektów. A z drugiej strony jest to wynik wysokiej jakości pomocy doradczej biura LGD na etapie tworzenie i realizacji projektów przez beneficjentów.

Pytanie badawcze: Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?

Docelowe kryteria wyboru operacji w ramach LSR są następujące:

Lokalne kryteria wyboru dla operacji innych niż przyczyniających się do realizacji projektu grantowego oraz dla operacji własnych		Liczba punktów przyznanych w trakcie oceny przez Członka Rady
Nazwa kryterium	Punktacja	
Innowacyjność	Ma charakter innowacyjny – 2 pkt. Nie ma charakteru innowacyjnego – 0 pkt.	Max 2 pkt
Zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu	Stosuje rozwiązania sprzyjające ochronie środowiska lub klimatu – 2 pkt. Nie stosuje rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu – 0 pkt.	Max 2 pkt
Obszar realizacji <i>(dotyczy operacji nie związanych z działalnością gospodarczą)</i>	Operacja realizowana wyłącznie na obszarze miejscowości do 5 tys. mieszkańców – 2 pkt. Operacja realizowana w całości lub części na obszarze miejscowości powyżej 5 tys. mieszkańców – 0 pkt.	Max 2 pkt
Powiązanie z innymi projektami	Realizacja operacji powiązana jest z co najmniej jednym komplementarnym projektem innego podmiotu i planuje współpracę międzysektorową – 2 pkt. Realizacja operacji powiązana jest z jednym komplementarnym projektem innego podmiotu – 1 pkt. Bez powiązań – 0 pkt.	Max 2 pkt
Zaspokajanie potrzeb grup defaworyzowanych na rynku pracy <i>(dotyczy operacji związanych z działalnością gospodarczą)</i>	Operacja jest realizowana przez osobę z grup defaworyzowanych – 11 pkt. Operacja nie jest realizowana przez przedstawiciela grup defaworyzowanych	Max 11 pkt

	<p>– 0 pkt.</p> <p><i>Dotyczy operacji Rozpoczęcia Działalności Gospodarczej</i></p> <p>LUB</p> <p>Operacja przewiduje utworzenie jednego miejsca pracy dla osoby z grup defaworyzowanych – 9 pkt.</p> <p>Operacja nie przewiduje utworzenia miejsca pracy dla osoby z grup defaworyzowanych – 0 pkt.</p> <p><i>Dotyczy operacji Rozwijania Działalności Gospodarczej</i></p>	<p>Lub</p> <p><i>Max 9 pkt</i></p>
<p>Rozwijany zakres usług</p> <p><i>(dotyczy operacji związanych z działalnością gospodarczą)</i></p>	<p>Operacja planuje rozwijanie usług wskazanych jako priorytetowe w LSR – 3 pkt.</p> <p>Operacja planuje rozwijanie innych usług niż te wskazane jako priorytetowe w LSR – 0 pkt.</p>	<i>Max 3 pkt</i>
Trwałość efektów	<p>Operacja zapewnia kontynuację – 2 pkt.</p> <p>Operacja nie zapewnia kontynuacji – 0 pkt.</p>	Max 2 pkt
<p>Jakość projektu</p> <p><i>(wymagane minimum 1 pkt)</i></p>	<p>Zaplanowane we wniosku cele, wskaźniki i narzędzia ich osiągnięcia w wysokim stopniu zapewniają osiągnięcie adekwatnych wskaźników i celów zapisanych w LSR, budżet zawiera koszty niezbędne i adekwatne do realizacji operacji, zakres i cel projektu wpisują się w adekwatne przedsięwzięcie – 3 pkt.</p> <p>Zaplanowane we wniosku cele, wskaźniki i narzędzia ich osiągnięcia w zadowalającym stopniu zapewniają osiągnięcie adekwatnych wskaźników i celów zapisanych w LSR, budżet zawiera koszty</p>	Max 3 pkt

	<p>niezbędne i adekwatne do realizacji operacji, zakres i cel projektu wpisują się w adekwatne przedsięwzięcie – 1 pkt.</p> <p>Zaplanowane we wniosku cele, wskaźniki i narzędzia ich osiągnięcia nie zapewniają osiągnięcia adekwatnych wskaźników i celów zapisanych w LSR, budżet nie zawiera kosztów adekwatnych do realizacji operacji, zakres i cel projektu nie wpisują się w adekwatne przedsięwzięcie – 0 pkt.</p>	
<p>Wykorzystanie lokalnych zasobów</p> <p><i>(dotyczy operacji nie związanych z działalnością gospodarczą)</i></p>	<p>Realizacja projektu bazuje lub służy zachowaniu przynajmniej trzech ze wskazanych zasobów, tj. społecznego, kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego- 3 pkt.</p> <p>Realizacja projektu bazuje lub służy zachowaniu przynajmniej dwóch ze wskazanych zasobów, tj. społecznego, kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego- 2 pkt.</p> <p>Realizacja projektu bazuje lub służy zachowaniu jednego ze wskazanych zasobów, tj. społecznego, kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego – 1 pkt.</p> <p>Realizacja projektu nie służy zachowaniu potencjału – 0 pkt.</p>	Max 3 pkt
<p>Zasięg oddziaływania operacji</p>	<p>Operacja oddziałuje na cały obszar LGD – 2 pkt.</p> <p>Operacja nie oddziałuje na cały obszar LGD – 0 pkt.</p>	Max 2 pkt
<p>Promocja obszaru</p>	<p>Projekt ma zaplanowane narzędzia promocji ujęte w budżecie lub zadaniach (np. ulotka, strona internetowa, tablica informacyjno-promocyjna) i przyczynia się do promocji obszaru – 1 pkt.</p>	Max 1 pkt

	Projekt nie ma zaplanowanych narzędzi promocyjnych – 0 pkt.	
Aktywizacja mieszkańców (wymagane minimum 1 pkt) <i>(dotyczy operacji nie związanych z działalnością gospodarczą)</i>	W ramach operacji zaktywizowanych zostanie przynajmniej 30 mieszkańców z co najmniej 2 miejscowości – 3 pkt. W ramach operacji zaktywizowanych zostanie przynajmniej 15 mieszkańców z 1 miejscowości – 1 pkt. Operacja zakłada aktywizację mniej niż 15 osób – 0 pkt.	Max 3 pkt
Aktywizacja przedstawicieli grup defaworyzowanych <i>(dotyczy operacji nie związanych z działalnością gospodarczą)</i>	Projekt w całości aktywizuje/skierowany jest do przedstawicieli grup defaworyzowanych – 9 pkt. Projekt w części skierowany jest/aktywizuje przedstawicieli grup defaworyzowanych – 5 pkt. Projekt w ogóle nie jest skierowany/nie aktywizuje przedstawicieli grup defaworyzowanych – 0 pkt.	Max 9 pkt
Powiązanie z ofertą turystyczną obszaru	Operacja włączy się w istniejącą na obszarze ofertę turystyczną– 2 pkt. Operacja nie włączy się w istniejącą na obszarze ofertę turystyczną– 0 pkt.	Max 2 pkt
Wielkość wkładu własnego <i>(nie dotyczy operacji rozpoczęcia działalności gospodarczej)</i>	Wnioskodawca stara się o dofinansowanie kosztów kwalifikowalnych przynajmniej o 10% mniejsze od maksymalnego – 2 pkt. Wnioskodawca stara się o dofinansowanie kosztów kwalifikowalnych od 5% do mniej niż 10% mniejsze od maksymalnego – 1 pkt. Wnioskodawca stara się o dofinansowanie kosztów kwalifikowalnych mniejszych niż 5% od	Max 2 pkt

	maksymalnego – 0 pkt.	
<p><i>Maksymalna liczba punktów – 35 (suma wszystkich poszczególnych maksymalnych wartości danego kryterium - dotyczy operacji nie związanych z działalnością gospodarczą)</i></p> <p><i>Maksymalna liczba punktów – 30 (suma wszystkich poszczególnych maksymalnych wartości danego kryterium - dotyczy operacji związanych z działalnością gospodarczą)</i></p> <p><i>Minimalna liczba punktów, których uzyskanie jest niezbędne do wyboru operacji - 15 z uwzględnienie minimum cząstkowego dwóch kryteriów (określona zgodnie z Uchwałą Walnego Zebrania Członków)</i></p>	OGÓŁEM LICZBA PUNKTÓW PRYZNANA PRZEZ CZŁONKA RADY	

Lokalne kryteria wyboru dla operacji (zadań) przyczyniających się do realizacji Projektu grantowego		Liczba punktów przyznanych w trakcie oceny przez Członka Rady
Nazwa kryterium	Punktacja	
Innowacyjność	Ma charakter innowacyjny – 2 pkt. Nie ma charakteru innowacyjnego – 0 pkt.	Max 2 pkt
Zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu	Stosuje rozwiązania sprzyjające ochronie środowiska lub klimatu – 2 pkt. Nie stosuje rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu – 0 pkt.	Max 2 pkt
Obszar realizacji	Operacja realizowana wyłącznie na obszarze miejscowości do 5 tys. mieszkańców – 2 pkt. Operacja realizowana w całości lub części na obszarze miejscowości powyżej 5 tys. mieszkańców – 0 pkt.	Max 2 pkt
Powiązanie z innymi projektami	Realizacja operacji powiązana jest z co najmniej jednym komplementarnym projektem innego	Max 2 pkt

	<p>podmiotu i planuje współpracę międzysektorową – 2 pkt.</p> <p>Realizacja operacji powiązana jest z jednym komplementarnym projektem innego podmiotu – 1 pkt.</p> <p>Bez powiązań – 0 pkt.</p>	
Trwałość efektów	<p>Operacja zapewnia kontynuację – 2 pkt.</p> <p>Operacja nie zapewnia kontynuacji – 0 pkt.</p>	Max 2 pkt
Jakość projektu (wymagane minimum 1 pkt)	<p>Zaplanowane we wniosku cele, wskaźniki i narzędzia ich osiągnięcia w wysokim stopniu zapewniają osiągnięcie adekwatnych wskaźników i celów zapisanych w LSR, budżet zawiera koszty niezbędne i adekwatne do realizacji operacji, zakres i cel projektu wpisują się w adekwatne przedsięwzięcie – 3 pkt.</p> <p>Zaplanowane we wniosku cele, wskaźniki i narzędzia ich osiągnięcia w zadowalającym stopniu zapewniają osiągnięcie adekwatnych wskaźników i celów zapisanych w LSR, budżet zawiera koszty niezbędne i adekwatne do realizacji operacji, zakres i cel projektu wpisują się w adekwatne przedsięwzięcie – 1 pkt.</p> <p>Zaplanowane we wniosku cele, wskaźniki i narzędzia ich osiągnięcia nie zapewniają osiągnięcia adekwatnych wskaźników i celów zapisanych w LSR, budżet nie zawiera kosztów adekwatnych do realizacji operacji, zakres i cel projektu nie wpisują się w adekwatne przedsięwzięcie – 0 pkt.</p>	Max 3 pkt
Wykorzystanie lokalnych zasobów	Realizacja projektu bazuje lub służy zachowaniu przynajmniej trzech ze wskazanych zasobów, tj.	Max 3 pkt

	<p>społecznego, kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego- 3 pkt.</p> <p>Realizacja projektu bazuje lub służy zachowaniu przynajmniej dwóch ze wskazanych zasobów, tj. społecznego, kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego- 2 pkt.</p> <p>Realizacja projektu bazuje lub służy zachowaniu jednego ze wskazanych zasobów, tj. społecznego, kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego – 1 pkt.</p> <p>Realizacja projektu nie służy zachowaniu potencjału – 0 pkt.</p>	
Zasięg oddziaływania operacji	<p>Operacja oddziałuje na cały obszar LGD – 2 pkt.</p> <p>Operacja nie oddziałuje na cały obszar LGD – 0 pkt.</p>	Max 2 pkt
Promocja obszaru	<p>Projekt ma zaplanowane narzędzia promocji ujęte w budżecie lub zadaniach (np. ulotka, strona internetowa, tablica informacyjno-promocyjna) i przyczynia się do promocji obszaru – 1 pkt.</p> <p>Projekt nie ma zaplanowanych narzędzi promocyjnych – 0 pkt.</p>	Max 1 pkt
Aktywizacja mieszkańców (wymagane minimum 1 pkt)	<p>W ramach operacji zaktywizowanych zostanie przynajmniej 30 mieszkańców z co najmniej 2 miejscowości – 3 pkt.</p> <p>W ramach operacji zaktywizowanych zostanie przynajmniej 15 mieszkańców z 1 miejscowości – 1 pkt.</p> <p>Operacja zakłada aktywizację mniej niż 15 osób – 0 pkt.</p>	Max 3 pkt

Aktywizacja przedstawicieli grup defaworyzowanych	<p>Projekt w całości aktywizuje/skierowany jest do przedstawicieli grup defaworyzowanych – 9 pkt.</p> <p>Projekt w części skierowany jest/aktywizuje przedstawicieli grup defaworyzowanych – 5 pkt.</p> <p>Projekt w ogóle nie jest skierowany/nie aktywizuje przedstawicieli grup defaworyzowanych – 0 pkt.</p>	Max 9 pkt
Powiązanie z ofertą turystyczną obszaru	<p>Operacja włączy się w istniejącą na obszarze ofertę turystyczną– 2 pkt.</p> <p>Operacja nie włączy się w istniejącą na obszarze ofertę turystyczną– 0 pkt.</p>	Max 2 pkt
Wielkość wkładu własnego	<p>Wnioskodawca stara się o dofinansowanie kosztów kwalifikowalnych przynajmniej o 10% mniejsze od maksymalnego – 2 pkt.</p> <p>Wnioskodawca stara się o dofinansowanie kosztów kwalifikowalnych od 5% do mniej niż 10% mniejsze od maksymalnego – 1 pkt.</p> <p>Wnioskodawca stara się o dofinansowanie kosztów kwalifikowalnych mniejszych niż 5% od maksymalnego – 0 pkt.</p>	Max 2 pkt
<p><i>Maksymalna liczba punktów –35 (suma wszystkich poszczególnych maksymalnych wartości danego kryterium)</i></p> <p><i>Minimalna liczba punktów, których uzyskanie jest niezbędne do wyboru operacji - 15 przy uwzględnieniu minimum częściowym wskazanych kryteriów (określona zgodnie z Uchwałą Walnego Zebrania Członków</i></p>	<p><i>OGÓŁEM LICZBA PUNKTÓW PRZYZNANA PRZEZ CZŁONKA RADY</i></p>	

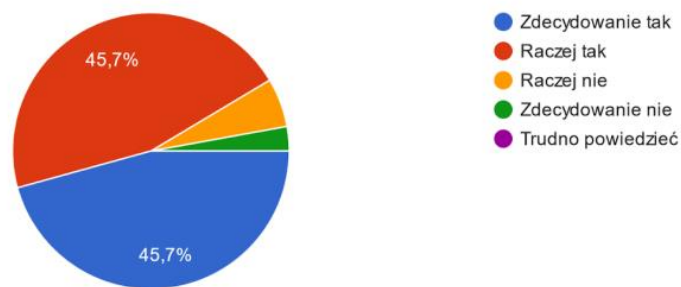
Tabela 4.12 Kryteria wyboru operacji

Źródło: Opracowanie własne

Większość ankietowanych twierdzi, że przyjęte kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (zdecydowanie tak – 51,4% i raczej tak – 45,7%), dwie osoby wskazały „Raczej nie”, zaś jedna osoba wskazała odpowiedź „Zdecydowanie nie”. Dla 48,6% ankietowanych kryteria były jednoznaczne i obiektywne, tyle samo ankietowanych twierdzi, że były one raczej jednoznaczne i obiektywne, jedna osoba wskazała „Zdecydowanie nie”. Na pytanie otwarte dotyczące tego, co należałoby zmienić w kryteriach wyboru następnej edycji LSR, odpowiedziała jedna osoba. Twierdzi ona, że należy wprowadzić kontrolę nad pracą Rady oceniającej wnioski. Osoba ta twierdzi, że komisja w nieodpowiedni sposób przyznała punkty, wykorzystując „niejasność zasad”.

Czy Pana/Pani zdaniem przyjęte kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów?

35 odpowiedzi

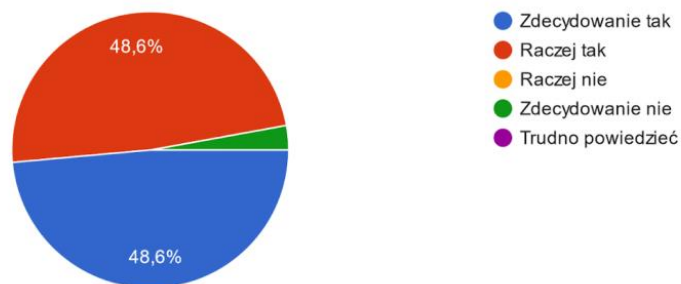

Wykres 4.10 Ocena kryteriów wyboru pod kątem wpływu na wybór najlepszych projektów

Źródło: Opracowanie własne

Czy Pana/Pani zdaniem kryteria były jednoznaczne i obiektywne?

35 odpowiedzi

Wykres 4.11 Ocena kryteriów wyboru pod kątem jednoznaczności i obiektywności

Źródło: Opracowanie własne

Uczestnicy badań jakościowych określili kryteria i procedury jako jasno sprecyzowane oraz konkretne. Jednocześnie wskazano trzy „kłopotliwe” kryteria: „Innowacyjność”, „Zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu” oraz „Zaspokajanie potrzeb grup defaworyzowanych na rynku pracy”. W przypadku kryterium innowacyjności i ochrony środowiska brakuje dobrych definicji, wiele ocen bazuje na interpretacjach. W przypadku grup defaworyzowanych głównym problemem była kwestia wsparcia dla kobiet, ta grupa otrzymywała aż 11 punktów w ocenie wniosków – w praktyce oznaczało to, że wnioski mężczyzn często nie miały szans, nawet jeśli zawierały lepsze pomysły. Rada przyjęła zasadę, że w danym kryterium decyzja musi zapadać jednogłośnie, jeśli ktoś ma inne zdanie, to musi napisać uzasadnienie – to zdaniem pracownika biura i członka Zarządu wpłynęło na małą liczbę protestów, ponieważ decyzje Rady były najczęściej jednogłośnie i przez to trudne do zakwestionowania.

W zgodnej opinii respondentów kryteria generalnie pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR). Za takim stwierdzeniem przemawia również fakt, że system kryteriów skonstruowany został tak, aby uwzględniać różne aspekty, istotne z punktu widzenia spójności z celami LSR. Po pierwsze, preferowane są operacje bazujące na lokalnych zasobach, promujące obszar, powiązane z lokalną ofertą turystyczną, realizowane w mniejszych miejscowościach dla większej liczby mieszkańców, obejmujące całość obszaru LGD. Odzwierciedla to podejście oddolne oparte o endogeniczne zasoby, w tym aktywność mieszkańców i skupione na obszarach wiejskich. Po drugie, w przypadku operacji dotyczących rozwoju przedsiębiorczości preferowane były operacje zaspokajające potrzeby grup defaworyzowanych. Po trzecie, część kryteriów dotyczy aspektu jakości przygotowywanych wniosków czy trwałości, co pozwala zwiększyć prawdopodobieństwo, że w ramach naboru składane będą wnioski kompletne, dobrze przemyślane i przygotowane do realizacji.

W rekomendacjach warto zwrócić uwagę na „problematyczne” kryteria: „Zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska i klimatu” oraz „Innowacyjność”. Jeśli miałyby być one stosowane w następnym okresie programowania to należy je doprecyzować i określić jednoznaczny sposób oceny.

Należy również przemyśleć kryteria dotyczące grup defaworyzowanych tak aby uniknąć

sytuacji z obecnego okresu wdrażania kiedy szczególnie faworyzowane były kobiety.

Pytanie badawcze: Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

System i stopień osiągnięcia postępu rzeczowego w ramach wskaźników rezultatu i produktu przedstawiony został na początku rozważań w ramach tego obszaru badawczego. Warto podkreślić, że system ten obejmuje zarówno wskaźniki, które LGD wybrało na etapie tworzenia LSR oraz wskaźniki obowiązkowe dla PROW. Patrząc na poprzednie perspektywy finansowe, w których wspierane było podejście LEADER to należy uznać, że w perspektywie 2014 – 2020 przyjęty przez LGD system wskaźników jest najbardziej ustandaryzowany, rozbudowany i szczegółowy w porównaniu do poprzednich perspektyw.

Zgodnie z informacjami od biura LGD monitoring stopnia realizacji wskaźników przewidziany jest na 2023 i prowadzony będzie z wykorzystaniem ankiety monitorującej.

Należy więc uznać, że przyjęty w LSR system wskaźników dostarcza wszystkie potrzebne informacje, które pozwalają na określenie skuteczności interwencyjnej strategii. Wskaźniki są zgodne z Wytycznymi nr 10/1/2022 w zakresie monitoringu i ewaluacji.

4.10 Obszar badawczy: Wartość dodana podejścia LEADER

Podejście lub też metoda LEADER opiera się na 7 konkretnych cechach i zależy od tego, czy wszystkie one będą obecne i stosowane razem. Owe 7 cech definiuje podejście LEADER jako metodologię i stanowi o jego odrębności od zwykłego programu finansowania.

1. Podejście oddolne

Podejście oddolne stanowi istotę podejścia LEADER. W myśl metody LEADER lokalni mieszkańcy są najlepszymi ekspertami w dziedzinie kierowania rozwojem ich terytorium. Takie oddolne podejście umożliwia społeczności lokalnej oraz miejscowym podmiotom wspieranie określania ścieżki rozwoju obszaru, która jest zgodna z ich potrzebami, oczekiwaniami i planami.

2. Podejście oparte na obszarze

Koncepcje LEADER i rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność opierają się na nowatorskim sposobie działania: łączą trzy elementy obszaru lokalnego, partnerstwo oraz strategię rozwoju w ramach jednego podejścia. Obszar ten stanowi podstawę rozwoju lokalnego partnerstwa i strategii, tworząc pozytywną wizję rezultatów, które można osiągnąć przy wsparciu aktywnego sojuszu lokalnych zainteresowanych stron. W "podejściu opartym na obszarze" finansowanie programowe ukierunkowane jest na priorytety obszaru jako całości, a nie na konkretne projekty lub grupy projektów (co odróżnia je od "podejścia opartego na projektach").

Obszar ten zwykle obejmuje małe, jednorodne, spójne społecznie i funkcjonalnie terytorium, które często charakteryzuje się wspólnymi tradycjami, lokalną tożsamością, poczuciem przynależności lub wspólnymi potrzebami i oczekiwaniami. Skoncentrowanie się na takim obszarze umożliwia partnerstwu lokalnemu współpracę w celu zidentyfikowania i działania w kontekście lokalnych atutów, wyzwań oraz możliwości, mobilizując wewnętrzny potencjał i zasoby obszaru.

3. Lokalne partnerstwo

Lokalne partnerstwa na rzecz rozwoju obszarów działają poprzez specjalny i uporządkowany mechanizm zarządzania — w przypadku LEADER nosi on nazwę Lokalnej Grupy Działania (LGD). Zaangażowanie w partnerstwo oznacza, że ludzie, którzy wcześniej byli biernymi "beneficjentami" polityki, stają się aktywnymi partnerami i napędzają rozwój swoich obszarów. Takie podejście jest cechą charakterystyczną rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

4. Zintegrowana strategia wielosektorowa

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie wspólnych przepisów (UE nr 1303/2013) metodę CLLD należy stosować za pośrednictwem zintegrowanych i wielosektorowych lokalnych strategii rozwoju opartych na obszarach. Taki sposób działania jest cechą poszczególnych generacji podejścia LEADER, która odróżnia je od tradycyjnej odgórnej sektorowej polityki rolnej.

5. Budowanie sieci

Budowanie sieci jest jednym z centralnych elementów podejścia LEADER oraz sposobu jego funkcjonowania. LGD jest siecią lokalnych partnerów, która poprzez swoją strategię i działania promuje powiązania między lokalnymi podmiotami oraz innymi członkami łańcucha rozwoju. Korzyści wynikające z budowania sieci w ramach LEADER wykraczają daleko poza lokalny horyzont.

6. Innowacyjność

Dążenie do innowacji pozostaje jednym z najbardziej ekscytujących, przełomowych, a jednocześnie wymagających aspektów podejścia LEADER. Poszukiwanie i wspieranie nowych oraz innowacyjnych sposobów rozwiązywania lokalnych problemów lub wykorzystywania okazji było od samego początku kluczowym elementem LEADER. Innowacje mają zastosowanie zarówno do podejmowanych kroków, wspieranych rodzajów działalności, opracowywanych produktów lub usług itp., jak i sposobów działania. W początkowym okresie swojego istnienia podejście LEADER samo w sobie było innowacją.

7. Współpraca

Współpraca międzyterytorialna i międzynarodowa nadaje szerszy wymiar rozwojowi lokalnemu na obszarach wiejskich. Współpraca wykracza poza tworzenie sieci, angażując mieszkańców i Lokalne Grupy Działania w dążenie wraz z innymi podmiotami do wspólnego zrealizowania projektu.

Pytanie badawcze: Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?

Analizując wyniki badań można jednoznacznie stwierdzić, że działalność LGD wpływa pozytywnie na takie aspekty, jak poprawa komunikacji pomiędzy aktorami, budowanie powiązań pomiędzy nimi czy sieciowanie. Podczas przeprowadzonych wywiadów respondenci wielokrotnie zwracali uwagę na takie aspekty, jak: poprawa przepływu informacji i doświadczeń pomiędzy członkami LGD, inicjowanie współpracy pomiędzy samorządami a organizacjami pozarządowymi czy animowanie i wspieranie aktywnych grup społecznych, organizacji i współpracy pomiędzy nimi, przykład rozwój wsparcia dla seniorów.

Największe wyzwanie stanowi wciąż aktywniejsze włączenie do działań w ramach LGD szerszej grupy przedstawicieli sektora gospodarczego.

Pytanie badawcze: Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?

W odczuciu respondentów stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystany. Zwracano uwagę na takie aspekty, jak: wyjątkowo ważne i udane projekty skierowane do społeczności (przede wszystkim do seniorów i dzieci oraz młodzieży), na obszarze zainicjowane były działania dla seniorów („nikt tego u nas wcześniej nie robił”) – dzięki tym działaniom udało się włączyć i zaktywizować starsze osoby, obecnie w wielu gminach działają kluby seniora, LGD było i jest bardzo aktywne w obszarze edukacji skierowanej do dzieci i młodzieży, prawie każda miejscowość w jakiś sposób skorzystała z działalności LGD („w prawie każdej miejscowości mamy tablice, że coś jest sfinansowane w ramach wdrażania LSR”), szczególnie chodzi o małą infrastrukturę (rekreacyjną, świetlice), udało się stworzyć Centrum Ekokultura, które będzie służyć lokalnej społeczności, w innych miejscowościach również są miejsca, w których społeczność może się spotykać (te miejsca też są odpowiednio wyposażone), udało się również wesprzeć renowację kilku zabytków, także tych znajdujących się w rękach prywatnych (np. wieża ciśnień w Skorogoszczy, gdzie powstało również muzeum regionalne), rozwój przedsiębiorczości.

Podczas badań ankietowych Najlepiej zostały ocenione następujące efekty (91,5% wskazań „Zdecydowanie dobrze” i „dobrze”): rozwój infrastruktury turystycznej, kulturalnej, społecznej; wsparcie dla osób zakładających firmy; wspieranie działań lokalnych organizacji pozarządowych. 86% wskazań „Zdecydowanie dobrze” lub „Dobrze” dla: promocja obszaru; wspieranie działań na rzecz klimatu; wsparcie osób starszych; aktywizacja mieszkańców oraz uatrakcyjnienie oferty imprez lokalnych. „Najsłabiej” (77,2% wskazań „Zdecydowanie dobrze” i „Dobrze”) zostały ocenione: rozwój produktu i marki lokalnej oraz działania na rzecz aktywizacji młodzieży.

Na promocję obszaru należy spojrzeć w dwóch wymiarach. W wymiarze lokalnym dzięki zastosowanym narzędziom komunikacyjnym LGD nie miała problemu z dotarciem do potencjalnych beneficjentów, organizowaniem lokalnych wydarzeń czy promocją swojej

aktywności. Natomiast w miarę rozwoju bardziej zróżnicowanej oferty turystyki jednodniowej warto zintensyfikować działania promujące ją na obszarze LGD.

Pytanie badawcze: Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?

Na to pytanie również należy odpowiedzieć twierdząco. Szczególnie odpowiedni dobór lokalnych kryteriów wyboru operacji przyczynił się do wyboru projektów spójnych z potencjałem rozwojowym obszaru. Szczególnie kryteria „Wykorzystanie lokalnych zasobów”, „Powiązanie z ofertą turystyczną obszaru” oraz „Promocja obszaru” miały bezpośredni wpływ na wybór w większości przypadków projektów przyczyniających się do wzmocnienia potencjału rozwoju obszaru. Dodatkowo warto zwrócić uwagę, że przyjęte dla celów i przedsięwzięć wskaźniki rezultatów oraz produktów, w które wpisać musiała się każda operacja, również w dużej części skonstruowane są tak aby wnioskodawcy w ramach realizacji swoich projektów przyczyniali się do wzmocnienia potencjału rozwojowego obszaru.

Pytanie badawcze: Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Tematem wiodącym strategii jest poprawa poziomu życia mieszkańców w oparciu o zachowanie walorów obszaru, rozwój przedsiębiorczości i integrację społeczności. W ramach wdrażania LSR pracom konserwatorskim lub restauratorskim poddano 9 zabytków oraz utworzono lub przebudowano 70 obiektów sportowych i rekreacyjnych, w tym na potrzeby turystów. Również zrealizowano 10 projektów grantowych (kolejny jest zaplanowany), 3 projekty współpracy (kolejny w trakcie opracowania) oraz 1 operacja własna były komplementarne względem siebie oraz tematu wiodącego.

Uprawniona jest więc teza, że inwestycje przeprowadzone w ramach LSR są komplementarne wobec siebie oraz względem tematu wiodącego określonego w LSR.

V. Podsumowanie zawierające wnioski i rekomendacje

W poprzedniej części szczegółowo przyjrzelśmy się obszarom badawczym, pytaniom badawczym oraz odpowiedzią jakie na nie pojawiły się w trakcie procesu badawczego.

W tej części raportu skupimy się na płynących z badań wnioskach oraz rekomendacjach jakie z tych wniosków płyną. Wnioski oraz rekomendacje podzielone będą na ewaluowane obszary badawcze.

1. Ocena wpływu na główny cel LSR

Wnioski:

- Obecny stopień osiągnięcia wskaźników oddziaływania w znacznym stopniu przekracza plan na 2023 rok.

Rekomendacje:

- Należy utrzymać dynamikę wykorzystania środków finansowych w ramach wdrażania LSR.
- Należy w dalszym ciągu monitorować wskaźniki oddziaływania.

2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

Wnioski:

- Wdrażanie LSR przez LGD miała bardzo pozytywny wpływ na rozwój kapitału społecznego, poprzez wspieranie i aktywizację lokalnych organizacji, wsparcie ich rozwoju organizacyjnego i finansowego oraz realizowanie działań dla seniorów.
- Zaowocowało to większą integracją mieszkańców oraz rozwój działań z zakresu aktywizacji społecznej.
- Dużym sukcesem LGD jest otwarcie Centrum Ekokultura, które może być centrum aktywizacji dla całego obszaru LGD.
- Warto zwrócić uwagę, że pojawiają się symptomy wypalenia, niektórych liderów oraz zauważalna jest niska aktywność młodzieży czy działań na rzecz jej aktywizacji.

Rekomendacje:

- Należy kontynuować obecny model wspierania kapitału społecznego.
- Należy przeciwdziałać wypaleniu liderów społecznych oraz rozszerzyć działania

nastawione na aktywizację młodzieży jako potencjalnych liderów organizacji czy grup społecznych.

- Organizacje wymagają również wsparcia instytucjonalnego – szkoleń z wymogów formalno – prawnych, tematów związanych z księgowością, etc.
- Wciąż należy integrować społeczność lokalną, czy to przez działania miękkie czy rozwój infrastruktury oraz kontynuować działania na rzecz seniorów.

3. Przedsiębiorczość

Wnioski:

- Wsparcie przewidziano głównie dla branż kluczowych, z punktu widzenia priorytetów tematycznych w ramach LSR.
- Beneficjentom oferowano wsparcie zarówno na etapie identyfikacji pomysłów, przygotowaniu wniosków oraz ich realizacji i rozliczenia. Wsparcie to została bardzo pozytywnie ocenione.
- Niesłabnące w kolejnych latach wdrażania zainteresowanie środkami na rozwój przedsiębiorczości, szczególnie na podejmowanie działalności, świadczy o dobrych efektach pracy LGD.

Rekomendacje:

- Należy premiować takie branże jak: usługi opiekuńcze i terapeutyczne skierowane do osób starszych i dzieci (ponieważ te usługi są słabo dostępne na terenach wiejskich), działalność edukacyjna, usługi, których nie ma i których brakuje w małych miejscowościach i na wsiach, gastronomia, która łączyłaby się z promocją lokalnej żywności.
- Wskazywano również na takie kierunki jak: rozwój zagród edukacyjnych, wsparcie firm, których działalność poprawia jakość życia mieszkańców (dostępność pewnych produktów i usług, których na przykład brakuje na obszarze), wsparcie działalności edukacyjnych (firm zajmujących się edukacją nieformalną), wsparcie rozwoju firm gastronomicznych, które oferowałyby lokalne sezonowe potrawy.
- Istnieje konieczność rozwoju produktu lokalnego – żywność, rzemiosło, warsztaty (rzemieślnicy, artyści).

Należy pomyśleć o certyfikowaniu produktów lokalnych, przygotowaniu marki lokalnej. Można utworzyć na obszarze kilka punktów, w których dostępne są produkty lokalne.

- LGD zamierza się skupić na tych producentach lokalnych produktów, którzy myślą o tym jak o biznesie, chcą sprzedawać, komercjalizować itd. (jako przykład podawani są właściciele lokalnych winiarni, którzy mają opracowaną strategię rozwoju biznesu i konsekwentnie ją realizują).

4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Wnioski:

- LGD w znacznym stopniu przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego poprzez rozwój infrastruktury.

- Rozbudowano bazę obiektów sportowych oraz rekreacyjnych o 70 obiektów (61 nowych i 9 przebudowanych).

- Zrealizowano również 9 operacji obejmujących prace konserwatorskie lub restauratorskie.

- Dodatkowo LGD w ramach podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej wsparło kilka operacji związanych z rozwojem usług turystycznych – wypożyczalnia rowerów, SPA, punkty gastronomiczne, etc.

- Dodatkowo LGD oraz inne podmioty przygotowały i wydały szereg materiałów promujących region, jego ofertę oraz dziedzictwo kulturowe.

Rekomendacje:

- Region nie ma wielkiego potencjału turystycznego, należy więc stawiać na rozwój lokalnej i jednodniowej turystyki, promowanej głównie wśród mieszkańców (np. turystyka rowerowa).

- Region może wykorzystać obecność rzeki – miejsca noclegowe na rzece, kąpieliska, etc.

- Wyzwaniem jest to, że mimo poczynionych inwestycji w różnych miejscach nie są one jeszcze popularne potrzebna jest większa promocja niektórych obiektów.

- Na obszarze brakuje małych kawiarni, restauracji, z których można korzystać podczas lokalnych wycieczek – to zdecydowanie wzmocniłoby potencjał turystyczny.

- Rozwijanie bazy noclegowej nie jest priorytetem ważne jest natomiast wprowadzenie marki lokalnej dla obiektów, usług, miejsc noclegowych, gastronomii, produktów lokalnych

itd.

- Obecnie jest brak portalu internetowego promującego obszar, informacje o różnych obiektach.
- Należy wspierać rozwój restauracji lub mniejszych miejsc, gdzie można zjeść lokalne, regionalne potrawy czy rozwijać miejsca, gdzie prezentowane jest rzemiosło, gdzie powstają lokalne produkty, gdzie oferowane są warsztaty dla chętnych.
- Należy również wykorzystać potencjał tej infrastruktury, która pojawiła się w ostatnich latach, w tym dalsza rozbudowa ścieżek rowerowych, głównie po to, by wzmocnić turystykę lokalną, jednodniową.
- Z punktu widzenia LGD ważne jest aby rozwijać działalność Centrum Ekokultura – jej ofertę edukacyjną, kulturową. Warto podkreślić, że na obszarze jest wiele ciekawych historycznie i architektonicznie obiektów, które można by wykorzystać do wzmocnienia potencjału turystycznego.

5. Grupy defaworyzowane

Wnioski:

- W LSR jednoznacznie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz określono działania i zasady ich wsparcia.
- Na 31 operacji dotyczących podejmowania działalności gospodarczej aż 24 realizowane są przez kobiety, stanowi to ponad 77% wszystkich operacji z zakresu podejmowania działalności gospodarczej.
- Przyjęty system lokalnych kryteriów premiował przede wszystkim kobiety. Przyznawana duża liczba punktów za przynależność do grupy defaworyzowanej (11 na 30 możliwych do uzyskania punktów) najłatwiej była do uzyskania przez kryterium płci.
- Mogło to powodować sytuację, że „jakościowo” lepszy projekt mężczyzny przegrywał z gorszej jakości projektem złożonym przez kobietę.
- Niewątpliwym sukcesem jest szeroka aktywizacja seniorów, przede wszystkim w ramach realizowanych projektów grantowych.

Rekomendacje:

- W pracach nad planowaniem nowej LSR należy głęboko przeanalizować sposób budowy kryteriów wyboru operacji w zakresie grup defaworyzowanych.

- Należy bardziej wspierać seniorów (osoby 50+), także pod kątem możliwości prowadzenia przez nich działalności gospodarczej.
- Wskazywano również konieczność dalszego wsparcia kobiet, szczególnie z terenów wiejskich oraz osób młodych.
- Szczególnie dostrzegana jest konieczność dalszego wsparcia grupy seniorów. Wynikać to może z uwarunkowań ogólnopolskich, tj. starzenia się społeczeństwa, wyjazdu młodych do miast, stanowiących centrum regionu czy subregionu, czy wyjazd do pracy za granicę. Uwarunkowania te mają wpływ na coraz bardziej dostrzegalne zjawisko samotności seniorów, ich wykluczenie komunikacyjne, niski poziom umiejętności cyfrowych i co za tym idzie trudności w kontakcie z rodziną, która wyjechała.

6. Innowacyjność

Wnioski:

- Według sprawozdawczości przekazanej przez LGD liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje wynosi 19, jest to wartość przypisana do przedsięwzięcia 1.1.2 Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej. Mając na uwadze, że w ramach organizowanych naborów wybrano 331 operacji do realizacji do stwierdzić można, że prawie 6% z wybranych operacji są to operacje o charakterze innowacyjnym.
- „Innowacyjność” jest jednym z „kłopotliwych” kryteriów ze względu na brak dobrej, jednoznacznej definicji.
- Na potrzeby oceny operacji LGD zakłada szeroką definicję, że innowacyjne jest, co jest nowe na obszarze.
- Przyjęty sposób oceny kryterium „Innowacyjności” spowodował, że w ramach LSR powstały jedynie innowacje (produkty, usługi) charakterystyczne dla całego obszaru LGD, bez oceniania czy jest to innowacyjne na poziomie gminy czy miejscowości wnioskodawcy.

Rekomendacje:

- Na potrzeby przyszłej LSR należy szczególny nacisk położyć na opracowanie takiej formuły kryterium innowacyjności, aby była bardziej jednoznaczna, zrozumiała i akceptowalna przez beneficjentów oraz członków Rady.

7. Projekty współpracy

Wnioski:

- Obecnie zrealizowano 3 projekty współpracy, kolejny w trakcie opracowania.
- Najważniejsze efekty ich realizacji to powstanie Centrum Edukacyjno-Szkoleniowego Ekokultura, inwentaryzacja lokalnych producentów i usługodawców oraz otwarcie sklepu internetowego, badanie rynku i przygotowanie strategii marketingowej dla produktów i usług lokalnych.
- Projekty zostały zaplanowane w powiązaniu z strategicznymi kierunkami rozwoju obszaru oraz na zasadzie integracji lokalnych zasobów oraz współpracy partnerskiej na obszarze.

Rekomendacje:

- Kształt projektów współpracy mocno zależy od wytycznych dotyczących ich tworzenia i wdrażania.
- Z punktu widzenia doświadczeń LGD za szczególnie sensowne należy uznać wybudowanie Centrum Ekokultura, które będzie trwałym punktem wyjścia do dalszych działań, powstała infrastruktura będzie służyć samemu LGD. Na tej podstawie można budować dalszą strategię działania LGD, które musi szukać dla siebie nowej formuły działania, bo w przyszłości środki z UE będą mniejsze lub się skończą, należy znaleźć sposób, by partnerstwo nie zostało rozwiązane, żeby miało możliwość utrzymać się w innej formule. Temu właśnie mogą służyć projekty współpracy – budowaniu i szukaniu nowej formuły działania.

8. Ocena funkcjonowania LGD**Wnioski:**

- Sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR.
- LGD to nie tylko dodatkowe środki na rozwój obszaru ale również forum wymiany wiedzy i doświadczeń, platforma do nawiązywania kontaktów pomiędzy podmiotami z różnych sektorów oraz ważny aktor lokalny.
- Takie patrzenie na LGD świadczy o dobrze rozwiniętym partnerstwie lokalnym, świadomym swoich zadań oraz możliwości. Warto zwrócić uwagę na wskazywaną równowagę pomiędzy sektorami w ramach LGD.

Podczas badań nie pojawiły się głosy o konfliktach w ramach LGD czy trudności w podejmowaniu decyzji podczas walnych zebrań oraz w ramach pozostałych ważnych ciał statutowych, tj. Zarządu oraz Rady.

- Skuteczność działań biura LGD jest bardzo dobra, co potwierdzają przeprowadzone badania oraz ewaluacja wewnętrzna LGD. Działania podejmowane przez biuro zostały ocenione jednoznacznie pozytywnie przez mieszkańców, beneficjentów oraz członków organów LGD.

- Badania wykazało, że najlepszymi źródłami informacji o działaniach LGD i PROW 2014-2020 są Internet (szczególnie strona LGD oraz mailing) oraz kontakty bezpośrednie z członkami LGD.

Rekomendacje:

- Uczestnicy prowadzonych badań jednoznacznie stwierdzili, że nie ma konieczności wprowadzania zmian w działaniach by skuteczniej realizować cele LSR. Obecne działania biura LGD i ich efektywność pozwalają ocenić, że proces skutecznego wdrażania LSR realizowany jest prawidłowo.

- W przypadku podjęcia dodatkowych zadań czy realizacji projektów przez biuro LGD warto rozważyć konieczność zwiększenia kadry.

9. Ocena procesu wdrażania LSR

Wnioski:

- Realizacja finansowa LSR przebiega w zadowalający sposób. Na tym etapie wdrażania realizacja celu ogólnego na poziomie co najmniej 82,5% jest bardzo zadowalająca.

- Zgodnie z informacjami od biura LGD monitoring stopnia realizacji wskaźników przewidziany jest na 2023 i prowadzony będzie z wykorzystaniem ankiety monitorującej.

- Stopień realizacji wskaźników produktu jest na bardzo wysokim poziomie, szczególnie patrząc na dane dotyczące wskaźników dla działań, na które zawarta została umowa.

- Procedury naboru, wyboru i realizacji projektów należy uznać raczej za przyjazne dla beneficjentów, szczególnie tych z doświadczeniem w pozyskiwaniu środków.

- Lokalne kryteria wyboru wniosków generalnie pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR).

- System kryteriów skonstruowany został tak aby uwzględniać różne aspekty, istotne

z punktu widzenia spójności z celami LSR. Po pierwsze, preferowane są operacje bazujące na lokalnych zasobach, promujące obszar, powiązane z lokalną ofertą turystyczną, realizowane w mniejszych miejscowościach dla większej liczby mieszkańców, obejmujące całość obszaru LGD. Odzwierciedla to podejście oddolne oparte o endogeniczne zasoby, w tym aktywność mieszkańców i skupione na obszarach wiejskich. Po drugie, w przypadku operacji dotyczących rozwoju przedsiębiorczości preferowane były operacje zaspokajające potrzeby grup defaworyzowanych. Po trzecie, część kryteriów dotyczy aspektu jakości przygotowywanych wniosków czy trwałości, co pozwala zwiększyć prawdopodobieństwo, że w ramach naboru składane będą wnioski kompletne, dobrze przemyślane i przygotowane do realizacji.

Rekomendacje:

- Należy większą uwagę poświęcić tym celom szczegółowym oraz przedsięwzięciom, których stopień realizacji odbiega od pozostałych, szczególnie, że dotyczy to również przedsięwzięć bezpośrednio związanych z głównymi kierunkami rozwoju wskazanymi w LSR – np. rozwój przedsiębiorczości.
- Należy sprawnie przeprowadzić monitoring stopnia realizacji wskaźników przewidziany na 2023 rok.
- Należy monitorować czy na etapie realizacji i rozliczenia danych operacji również utrzymany zostanie wysoki poziom wskaźników produktu.
- Doświadczenia w konstrukcji systemu wskaźników oraz procedur wyboru warto wykorzystać w planowaniu nowej LSR.
- Na potrzeby nowej LSR warto zwrócić uwagę na „problematyczne” kryteria: „Zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska i klimatu” oraz „Innowacyjność”. Jeśli miałyby być one stosowane w następnym okresie programowania to należy je doprecyzować i określić jednoznaczny sposób oceny.
- Należy również przemyśleć kryteria dotyczące grup defaworyzowanych tak aby uniknąć sytuacji z obecnego okresu wdrażania, kiedy szczególnie faworyzowane były kobiety.

10. Wartość dodana podejścia LEADER**Wnioski:**

- Działalność LGD wpływa pozytywnie na takie aspekty jak poprawa komunikacji pomiędzy

aktorami, budowanie powiązań pomiędzy nimi czy sieciowanie.

- Podczas przeprowadzonych wywiadów respondenci wielokrotnie zwracali uwagę na takie aspekty, jak: poprawa przepływu informacji i doświadczeń pomiędzy członkami LGD, inicjowanie współpracy pomiędzy samorządami a organizacjami pozarządowymi czy animowanie i wspieranie aktywnych grup społecznych, organizacji i współpracy pomiędzy nimi, przykład rozwój wsparcia dla seniorów.

- Dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystany. Zwracano uwagę na takie aspekty, jak: wyjątkowo ważne i udane projekty skierowane do społeczności (przede wszystkim do seniorów i dzieci oraz młodzieży), na obszarze zainicjowane były działania dla seniorów, dzięki tym działaniom udało się włączyć i zaktywizować starsze osoby, obecnie w wielu gminach działają kluby seniora, LGD było i jest bardzo aktywne w obszarze edukacji skierowanej do dzieci i młodzieży, prawie każda miejscowość w jakiś sposób skorzystała z działalności LGD, szczególnie chodzi o małą infrastrukturę (rekreacyjną, świetlice), udało się stworzyć Centrum Ekokultura, które będzie służyć lokalnej społeczności, w innych miejscowościach również są miejsca, w których społeczność może się spotykać (te miejsca też są odpowiednio wyposażone), udało się również wesprzeć renowację kilku zabytków, także tych znajdujących się w rękach prywatnych (np. wieża ciśnień w Skorogoszczy, gdzie powstało również muzeum regionalne), rozwój przedsiębiorczości.

- Odpowiedni dobór lokalnych kryteriów wyboru operacji przyczynił się do wyboru projektów spójnych z potencjałem rozwojowym obszaru. Szczególnie kryteria „Wykorzystanie lokalnych zasobów”, „Powiązanie z ofertą turystyczną obszaru” oraz „Promocja obszaru” miały bezpośredni wpływ na wybór w większości przypadków projektów przyczyniających się do wzmocnienia potencjału rozwoju obszaru.

- Przyjęte dla celów i przedsięwzięć wskaźniki rezultatów oraz produktów, w które wpisać musiała się każda operacja, również w dużej części skonstruowane są tak aby wnioskodawcy w ramach realizacji swoich projektów przyczyniali się do wzmocnienia potencjału rozwojowego obszaru.

- Inwestycje przeprowadzone w ramach LSR są komplementarne wobec siebie oraz względem tematu wiodącego określonego w LSR.

Rekomendacje:

- Największe wyzwanie stanowi wciąż aktywniejsze włączenie do działań w ramach LGD szerszej grupy przedstawicieli sektora gospodarczego, w tym beneficjentów.
- Należy kontynuować, rozwijać oraz pogłębiać działania w ramach kierunków wiodących wybranych w LSR do realizacji.

VI. Spis tabel i wykresów

Tabela 1.1 Liczba mieszkańców obszaru LGD

Tabela 2.1 Obszary i pytania badawcze

Tabela 4.1 Cele i przedsięwzięcia LSR

Tabela 4.2 Cele ogólne i ich wskaźniki

Tabela 4.3 Cele ogólne i stopień osiągnięcia wskaźników oddziaływania

Tabela 4.4 Projekty grantowe i ich zakres

Tabela 4.5 Projekty współpracy i ich zakres

Tabela 4.6 Wskaźniki obowiązkowe – poddziałanie 19.4 Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji

Tabela 4.7 Stopień realizacji finansowej celów ogólnych i celów szczegółowych

Tabela 4.8 Stopień realizacji finansowej przedsięwzięć

Tabela 4.9 Planowane do osiągnięcia wskaźniki rezultatu

Tabela 4.10 Stopień realizacji wskaźników produktu

Tabela 4.11 Stopień realizacji wskaźników obowiązkowych PROW

Tabela 4.12 Kryteria wyboru operacji

Wykres 4.1 Udział poszczególnych sektorów w LGD „Brzesko – Oławska Wieś Historyczna”

Wykres 4.2 Udziały poszczególnych sektorów w Radzie Programowej

Wykres 4.3 Reprezentacja sektorów beneficjentów biorących udział w badaniach ankietowych

Wykres 4.4 Źródła informacji o naborze wniosków w LGD

Wykres 4.5 Beneficjenci korzystający ze wsparcia LGD na etapie składania wniosków

Wykres 4.6 Ocena wsparcia LGD na etapie składania wniosków

Wykres 4.7 Beneficjenci korzystający ze wsparcia LGD na etapie realizacji i rozliczania wniosków

Wykres 4.8 Ocena wsparcia LGD na etapie realizacji bądź rozliczania wniosków

Wykres 4.9 Ocena procedur wyboru przez beneficjentów

Wykres 4.10 Ocena kryteriów wyboru pod kątem wpływu na wybór najlepszych projektów

Wykres 4.11 Ocena kryteriów wyboru pod kątem jednoznaczności i obiektywności

Rysunek 2.1 Mapa obszaru LGD

VII. Aneksy tworzone w toku realizacji badania

W toku realizacji badania nie były tworzone aneksy. Scenariusze prowadzonych wywiadów czy link do formularza przeprowadzonej ankiety dostępne są u realizatora badań.